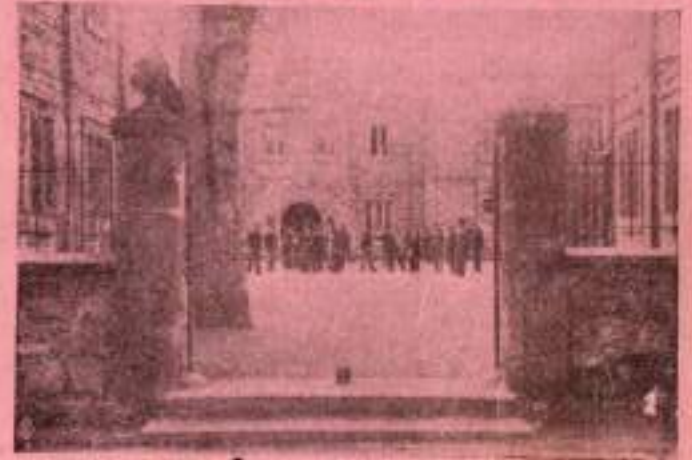

KIPRIS
ERKEK LİSESİ
MECMUASI

Terteb Salih Mecid

Sınıf II. Cilt 85

1933 – 1934
YILLIĞI

LEFKOŞADA "BİRLİK" MATBAASINDA BASILMIŞTIR.

D.1967

KIBRIS TÜRK ERKEK LİSESİ
YERİ—İDARESİ—TEŞKİLÂTI—PROGRAMI

Türk Erkek Lisesi Kıbrısın merkezi olan Lefkoşada, leylî ve nihari, tam devreli bir lisedir.

Lisenin soldan görüldüğü

Haricen, «Liseler Komisyonu», dahilen de Lise Müdürü tarafından idare olunur.

«Mekâtibi Tâliyei İslâmiye İdare Heyeti» adını taşıyan «Liseler Komisyonu» nun iki tabii, dört de Vali tarafından tayin olunan altı azası vardır.

Tabii azadan biri Türk, diğeri İngiliz Evkaf Murahhasıdır. Vali tarafından tayin olunan dört azadan biri Kıbrıs Umum Maarif Müdürüdür ki aynı zamanda bilintihap Komisyonun fahri kâtibi ve sandık emindir. Liseler ile Komisyon arasında da muhabere vasıtasıdır.

Yalnız, her iki senede bir, Komisyon Valinin veya tayin edeceği bir vekilin riyaseti altında toplanarak, iki sene için, bir reis intihap eder.

VALİ
SİR H. R. PALMER

Lisenin bütçesini hazırlamak, müdür ve muallimlerini tayin etmek, inşaat ve tamirâtı hakkında karar vermek, programlarını telkik ve tasvip etmek Komisyona aittir.

Bu günkü Komisyon Reis ve azaları

REİS
MÜNİR BEY
Türk Evkaf Murahhası

İZA
Mr. CLIV WATTS
İngiliz Evkaf Murahhası

AZA
Dr. EYUP BEY

AZA
Dr. KÜFL-BEY

AZA
SALÂHI BEY
Tapu Başkâtibi

Maarif Müdürü Mr. Cullen'in bulunmadığı zamanlar vazilesi, muavini ve Erkek Lisesinin eski müdürlerinden olan Mr. Henri tarafından idare edilir.

KÂTİP VE SANDIK EMİNİ
Mr. G. R. CULLEN
Umum Maarif Müdürü

MAARİF MÜDÜRÜ MUAVİNİ
Mr. HENRI

Muhaberelerin terceme ve irsaline de Islâm Mektepleri
Müfettişlik Dairesi delâlet eder.

MAARİF MÜFETTİŞİ
I. HAKKI BEY

Lise Idare Heyetinde bir müdür, bir muavin, bir muhasip, bir kâtip, bir doktor, bir de gece işlerine bakan muallim vardır. Bunlardan başka, «mubassır» denilen üç de hademe mevcuttur.

Bugünkü Lise Idare Heyeti

MÜDÜR
I. HİKMET BEY

MUAVIN
REMZİ BEY

MUHASİP
HOCA SALİH EF.

KÂTİP
NECDET BEY

DOKTOR
NURİ BEY

GECE NÖVBETÇİSİ MUALLİM
NİYAZI BEY

Lise yedinci sınıftan başlar. Halka bir kolaylık olmak için altıncı sınıf iptidailere ilâve edilmiştir.

İkinci devrede, şimdilik, yalnız « fen şubesi » açılmıştır. « Edebiyat şubesi » yoktur.

Lise, tamamile, Türkiye Cümhuriyeti liseleri programını takibeder.

Türkçeden gayri İngilizce ve Rumca da okunur.

Lisenin sağdan görünüşü

EDEBİYAT DERSLERİ

Tedris işleri Pedagojik esaslar göz önünde tutularak iki mühim kısma ayrılmıştır.

Biri likrin terbiyesi için esas olan "nazarî,, kısımdır ki sabahlara tahsis edilmiştir. Bu derslerle talebe malûmatını artırır. Dimağını süsler. Hafızasını işletir. Mütalâa, muhakeme kabiliyetini çoğaltır.

Diğeri "ameli ve tatbiki,, kısımdır ki öğlelerden sonralara tahsis edilmiştir. Talebe bu dersler sayesinde bilgilerinin hayattileştirir, laydal bir hale getirmenin yollarını görür, öğrenir. Bildiğini daha esaslı olarak bilir, tatbik kudret ve kabiliyetini de e'de eder. Ameli ve tatbiki dersler laboratuvarlarda, müzelerde, bahçelerde veya diğer açık sahalarda yapılır.

TEDRİS İŞLERİ

Lisede yalnız Fen şubesi bulunduğundan edebiyat dersleri için ayrıca tatbikat saatleri yoktur.

Dokuzuncuda edebi kaideler, nazım ve nesir şekilleri gösterilip izah edilirken tatbik melekelerini artırmak maksadı ile talebeye misaller buldurulur. Hakkı ile anlamalarını temin için vazifeler yaptırılarak gördükleri kaideler tatbikettirtilir.

Onuncuda başlayan edebiyat tarihi, bilhassa, araştırma ve toplayıp birleştirme esaslarına göre takip olunur.

Evvela sınıfta her asır hakkında ayrı ayrı karakteristik bir görüş yapıldıktan ve edebiyat tarihinin başlangıç ve gidişi hakkında kısa lakat toplu bir fikir verildikten sonra kitabın ihtiva ettiği bütün bahisler gurup gurup ayrılan talebe arasında taksim edilir. Her gurup bir asır

edebiyatını alır. Aralarında bölüşerek her biri bir bakımdan o edebiyatı sınıf haricinde, kütüphanede mevcut kitaplardan faydalanarak birer konferans halinde hazırlar. Meslekler, felsefi kanaatler noktalarından araştırmalar yapar. Şairlerin hayatı, tanzir ve ya taklit ettikleri büyük ve şöhretli şahsiyetler, onların asırları, hayatları ve eserleri hakkında malûmat ve vesika toplar. Mukayeseli, tenkitli

Dershanelerin haricden görünüşü

bir surette sınıfta kendilerine düşen saatte bütün arkadaşları önünde anlatır. Dinleyen arkadaşlarının anlayamadıkları yanlış gördükleri, şüphe ettikleri noktalara dair konferans bitince sual sormaya, izahat istemeğe, tenkit etmeğe münakaşaya girişmeğe hakları vardır.

Konferanscular bir asra ait olan konferanslarını bitirdikten sonra o asra ait olan bütün malûmat sual ve hulâsa sureti ile tekrar edilir. Talebenin gözünden kaçan ehemmiyetli ve karakteristik noktalar izah edilir. Asrın tarihi

içtimal ve bedii kıymeti hakkında malûmat verilir. Kitapta mevcut nûmune ve misaller tetkik olunarak diğer asra geçilir.

Bundan maada her asrın meşhur simaları, eserleri, doğum ve ölüm tarihleri birer girafik harita ile tesbit olunmak ve bu suretle o asrın edebi seyri daha canlı bir surette tesbit edilmek esası gözetilir.

On birincide, edebiyat tarihi, bulunduğumuz zamana daha yakın olduğu için o zamanın tarihi vakaları canlandırılarak, talebenin o zamanki tarihi malûmatlarına dayanılarak anlatılır. Asrın seyasi, içtimai siması mûmkûn olduğu kadar canlı, cazip bir şekilde tersim olunur. Edebiyatı yaratan, yaşatan ve ya telce uğratan sebepler, amiller etraflı ile izah olunur. Edebi ceryanlar, devirler, neviler talebe arasında taksim edilerek birer konferans mevzuu olarak verilir. Talebe bu mevzuları sınıf haricinde tetkikler ve mutalâalarla hazırlar ve sınıf saatleri haricinde ve mektebin bütün sınıfları ve iştirak eden bütün muallimleri önünde irat eder. Konferans bittikten sonra yalnız son sınıf talebesi konferans odasında kalır. Konferansçıların konferansları hazırlanış, söyleniş ve anlatılış esas ve tarzları bakımlarından tenkit ve ya takdir olunur.

Bu suretle talebe hem kendi gayret ve tetkikleri ile hazırlanmağa, hem umuma karşısında muntazam söz söylemeğe, hem de kendini müdâlaa etmeğe alıştırılır. Dersler de daha hayati, daha canlı, ve daha esaslı olur.

J. Hikmet

KİMYA

Kimyanın tarif ve ehemmiyeti: Kimya daimi hadiselerden ve bu hadisatın tabii buldukları kanun ve şeraitinden bahseden bir ilimdir, daimi hadiselerini Fizik hadiselerile müterafik bulunmasıdır ki Kimya, Fizik esas ve usullerinden asla ayrılmayarak pek geniş istifadeler hasıl eder. O halde başlı başına tadrisedilen bu ilimden fevaidi azime temin edebilmek için Fizik esas ve usullerini lâyıkile bilmek elzemdir.

Bütün ülûmun bilhassa tababet, ziraat, san'at ve ticaretin mazhar olduğu terakki ve inkişal, madenlerden, nebatat ve hayvanlardan yapılan istihsalât ve bunların faydalı bir hale girmesi hep kimya sayesinde dir.

Yine kimyanın vasatatide, hatta bu gün tabiatta mevcut olmiyan bir çok cisimler, terkip tarikile istihsal edilerek bu sayede tabiatta mevcut mevaddı kimyeyiyeye rekabet etmekte ve pek ucuza beşeriyetin istifadesine arz olunmaktadır.

İptidai, gıdaî mevaddan kıymatlerini, miktarlarını saliyet ve servet derecelerini tayinetmek, her hanki bir cismin ne gibi unsurlardan terekköp ettiğini ve bu unsurların miktarını teharrî ile meydana çıkarmak muvaffakiyetini gösteren kimya, sıhhat ve hayat noktasından da pek ziyade haizi ehemmiyettir.

İşte kimya dersleri Lisemizde, müfredat programı dahilinde bu yoldan düşünülerek tadrisedilmektedir.

Nazariyatı mehmûemken tatbikat takip etmekte, okutulan cisimlerin istihsal ve evsafı gösterilmektedir.

Mektep şimdiki yeni binasına naklolunduğu 1929 tarihinde, Barutcuzaade Haliz Vasıl efendi vaktından, Evkaf dairesinin mühim bir yardımı ile pek çok alât ve mevaddı kimyeviye getirtildi ki bu sayede bu günkü gün mektep tatbikatı kimyeviye sahasından geri kalmamaktadır. Böyle olmakla beraber alât ve edevatımızdan noksan vardır. Fakat bu da yine Evkaf dairesinin yardımlarıyla her sene için itmam ediliyor.

Talebe lâburatuvar saatlerinde çalıştırılıyor, bilhassa keyfi ve kemmi tahlilât gösterilmekte ve yaptırılmaktadır.

Lisemizde müfredat programı mucibince tedris edilen kimya derslerinden iyi bir kimya bilgisi elde etmek imkânı vardır, nitekim mezunlarımızdan bazı efendiler açılan hükümetkimya imtihanlarına iştirak ettiler, parlak muvaffakiyet gösterdiklerinden tercih edildiler ve bu gün mevki sahibi oldular. Bu da ancak mekteplerinde gördükleri kimya derslerine verdikleri ehemmiyet ve sayü gayretlerinin neticesidir.

Lisemiz için mucibi iftihar bir nokta varsa o da yetiştirdiği efendileri umum laydalı sahalarda uyanık ve bilgili bulduklarını görmektir.

M. Remzi

DİNDERSİ

Lisemizde din dersine azami ehemmiyet verilmektedir. Mektepte — İdadi ve Sultani şekillerinde bulunduğu zamandanberi — Dindersi okunmaktadır. On sene evvel, mektepte dindersi, bir ders olarak değil, haftada bir defa, ders saatleri haricinde, talebenin hepsi bir arada toplu bulunduğu halde, konferans şeklinde takrir edilsin; diye düşünölmüş ve o senenin dindersi bu şekle sokulmuştu.

Fakat bu şekilde bir sene devameden dindersinden iyi bir netice hasil olmadığı esefle görölmüşü. Çünkü talebe, bu konferanslardan edineceği malûmatın hesabını vermeyeceğini, imtihana tabi tutulmayacağını bildiği için, konferanslara kıymet ve ehemmiyet vermemiş ve devamları da muntazam olmamıştı.

Konferanslara geldiklerinde de "çocukluk icabı, söylenen şeyleri alâka ile dinlemediklerinden kendilerinde dine karşı bir lâkaydi ve alâkasızlık hasil olduğu da sezilmeğe başlamıştı. O sene, dindersinin böyle mes'uliyetsiz bir şekle konulmasından dolayı talebede şu zihniyet ve kanaat hasil olmuştu: "Eğer dindersi hayatta insana lâzım olsaydı, bunun da diğer dersler gibi programda yeri olurdu..

Din dersinin programdan çıkması sebebiyle talebede sezilen bu zihniyet, mektebin idare heyetini düşündürmüş ve memleketin en yüksek bilgi ocağından yetişecek ve her biri Türk köy ve kasaba mektebinin bir bilgi gulağuzu olacak olan bu genç zümreyi bu zihniyet ve kanaatle yetiştirmeyi Cezire Türklük ve Müslümanlığı için pek tehlikeli bulmuşlardı.

Nasıl tehlikeli olamazdı ki; Cezire Türklerinin karşısında adeden büyük bir ekseriyeti haiz olan ve birçok hususatta olduğu gibi dini teşkilâtlarında da çok büyük fedakârlık ve faaliyet gösteren bir Hristiyan Rum cemaati bulunmakta idi. Ve halâ da vaziyet öyledir.

Bu ahval tahtinde en küçük bir ihmal; Cezire İslâm ve Türk varlığının pek büyük bir zararını mucip olabilirdi. Nasıl ki, bundan epeyce zaman evvel ve ne garip ve acıklıdır ki Adamız, Osmanlı Hükümetinin idaresinde bulunduğu günlerde, mahza o zamanın idrae ve din adamlarının ihmal ve teseyyübü ve buna mukabil Hristiyan Rum papaslarının da mütamadı propagandaları tesirile Cezirnin muhtelif köylerinde bir çok Müslümanlar tenessur ederek Cezire Müslümanlık ve Türklüğü, varlığından mühim bir miktar kabyetmişti.

Cezire Türk tarihinde çok acı bir hatıra olarak kaydedilen bu elim hadise karşısında mektebin idare heyeti Türklük ve müslümanlık namına talebenin bu zihniyetinden korkmalarında pek haklı idiler.

İşte bu sebepten dolayı o günden itibaren, dundersi tekrar mektebin ders programına konmuş ve bir ders olarak okutulmağa başlanmıştır.

Bu derste dinin maddi, manevi bütün fevaidi talebeye anlatılmakta ve dinin gayesi, tehzibi ahlâk ve tasfiye vicdan olduğundan bilhassa dinimizin ahlâki, içtimai, felsefi kısımlarıyla fazla meşgul olunmakta ve talebeye canlı misallerle ahlâki, içtimai fevail talim ve telkin edilmektedir.

Dinimizde hırsâ ve elsanenin yeri bulunmabığı ve "zamanın icabına göre, dinimiz daima teceddüt, terakki ve tekâmül emrettiği ve teceddüdün henüz Kur'ânı Kerim

tamamlanmadan, Peygamberimiz efendimizin zamanı saadetlerinde başladığı, nâsib, mensuh ayetler bunun bariz birer misali olduğu, talebeye anlatılan mühim meseleler sırasındadır.

Alehusus son sınıf talebesi, dinimizin bütün merasimini bir imam gibi yapı bilecek bilgilerle yetiştirilmekte olduğundan muallimi buldukları köylerde — icap ettikçe — her nevi dini vazifeyi de yapmakta ve bu suretle her biri dinimizin kuvetli birer hâmisî bulunmakta ve böylelikle hiç bir Türkün tenessur etmesine fırsat ve meydan verilmemektedir. Şayanı şükraandır ki Maarif idaresi cezirenin en küçük Türk köylerine varmaya kadar mumallimler tayinettiği gibi Evkaf idaresinin seyyar vaizleri de daima köy ve kasabaları dolaştıklarından artık Cezirede Müslüman ve Türk varlığının diyaneten korunması keyfiyeti tamamen temin edilmiş bir halde bulunmaktadır.

Hulâsa; dini his ve temayüllere makul ve tabii bir uryan verildiği takdirde din, beşeriyet için daima faydalı olacağından alehusus dinimiz İslâm dininin istihdal ettiği gaye de muhassıran salıklarını dünya ve ahirette saadete isal etmek bulduğundan, iptidai mekteplerimizden başlayarak lisenin son sınıfına kadar bütün talebemize dindarî bir ders olarak okutmak zarureti karşısındayız.

21 / 4 / 34

H. Sult.

RİYAZİYAT.

Türkiye Liselerinde takip ve tatbik edilen usul ve kitapların aynıdır.

Hedef: Talebenin hayatta tesadül edeceği riyaziye meselelerini kolaylıkla halledebilmesini temin etmek ve yüksek sınıflarda göreceği riyaziye derslerini takip edebilerek için lazım gelen malûmatı vermektir.

Bu ilmin nüfuz etmediği hiç bir meslek ve sanat olmadığı gibi münasebettar bulunmadığı hiç bir ilim de tesavvür edilemez.

Muhakemenin kuvvetlenmesine levkalâde hadim olan bu derslerin tadrîsi hususunda elden gelen her türlü sadakârlık yapılmış ve talebenin malûmatının tezyik ve tersimi için her fırsattan istifade edilmiştir. Bahusus hendese derslerinde nazariyattan ziyade amelîyat ve tatbikata ehemmiyet verilmiş davalar kadar da mesele halledilmiştir.

Yedinci sınıflarda musattah hendeseyle ait davalar ve sath'ların mesahası usulleri, sekizinci sınıfta mücsemme hendesenin bir çok mühim davaları ve cisimlerin sath ve hacimlerinin ölçülmesi ve bunlara müteallik meseleler gösterilmiştir. Her iki sınıfta icap ettikçe eşya üzerinde tatbikat yapılmıştır.

Günbegün terakki etmekte olan marangozluk şubesi talebemiz için en canlı ve faydalı tatbikat sahalarından birini teşkil etmektedir.

21/ 4/ 34.

M. Nispet.

RİYAZİYE

İlim şubeleri miyanında başka ilimlerden istiane etmeyen, her türlü vesaitini kendisi ihzar eden, hulâsa tam bir istiklâl- sahip olan bir ilim varsa o da riyaziyedir.

Bir çok ilimler ya doğrudan doğruya veyahut dolayısıyla riyaziye ile alâkadardır.

Riyaziye ile doğrudan doğruya alâkası olan başlıca ilimler, Fizik, Makine ve Hey'et ilimleridir. Bunlar birer vücut ise her birinin ruhu riyaziyedir. Bu gün tayyareleri uçuran, tahtelbahırları denizim altında yüzdüren, akullara hayret verecek kadar cisim asma köprüler kuran, vukuundan evvel husul ve küsulu haber veren, şu kadar sene soara ulkumuzdan bir kuyruklu yıldızın geçeceğini bildiren, Utarit seyyaresinin 1940 senesi Teşrinisanisinin 12 sinde, Zâhre seyyaresininin 2004 senesi Haziranının 8 inde Kursu şemis önünden geçeceğini sureti kat'iyede ihbar eden bu ilimler, yalnız tecrübelerin verdiği neticeler üzerine mevzu kanunlardan, müşahadet ve rasadat kuyudatından ibaret kalsaydı çok sönük, çok ehemmiyetsiz olurdu.

Riyaziye ile dolayısıyla alâkası olan ilimler arasında Felsefe, Ruhîyat ve İlimîyat ilimleri vardır. Bu ilimler uzun tecrübe ve tetkiklere müstenit bir çok manzariyeleri ihtiva ediyor. Bu nazariyelerin uzun müddet yaşayabilmesi kuvvetli muhakeme mahsulü olmasına vabestedir. İşte riyaziye insanlarda muhakeme kudretini, sür'atı intikali artırması dolayısıyla bu gibi ilimlerle de alâkadardır.

Riyaziye beynelmileldir, zaman ve zemine tabi değildir. Milâttan 300 sene evvel yaşayan (Euclide) in bi-

rer hakikati riyaziye ilade eden mevzuaları, milattan 500 sene evvel yaşayan (Pythagore)un ve yine milattan 600 sene evvel yaşayan ve Mısır'daki ehram'ların yüksekliklerini, gölgelerinden bilistifade, hesap eden (Thalès) in kurmuş oldukları hendese davaları o zaman ne idise bu gün de odur.

(Euclide) in (Éléments D'Euclide) i h lâ İngilterenin klâsik riyaziye eserleri miyanındadır.

Hulâsaten deye biliriz ki riyaziyenin, ilmi ve ruhi noktâi nazardan, kıymet ve ehemmiyeti levkalâdesi vardır.

Lisemizin riyaziye tetrisatında talebenta riyazi kültüründün kuvetlenmesi, riyazi terbiyesinin yükselmesi başlıca hedef itihaz edilerek bu hedefe vusul için en kestirme en elverişli usuller tatbik ediliyor.

Lisenin ikinci devresinde riyaziye namı altında Cebir, Nazari hesap, Müsellehat, Hendese ve tatbikati sınıyede pek ziyade ehemmiyetli olan Hendeseyi resmîye ve Resmî hatî derslerle riyaziye ile çok sıkı münasebetli olan Kozmoğrafya ve mihanik dersleri okutuluyor. Tatbik edilen program Türkiye müfredat programının aynıdır. Program haricinde, ders senesinin son ayı zarfında gençler için pek ziyade lâzumlu olduğu bilinen Topografya ve Fenni mesaha tatbikatı (eldeki alâti hendesiyenin müsaadesi nisbetinde) yaptırılıyor. Mektebin riyazi malûmat seviyesi, geçmiş senelere nisbeten, memnuniyethâşır. Mektebin tamamen leylileştirilmesi imkânı bulunsa muallimlere, mütalâa zamanlarında bütün talebeyi bir arada bulundurmak onlarla daha fazla meşgul olmak fırsatını vereceği için dahi ziyade istifade temin ettirmek, ve binaenaleyh mektebin seviyei ilmiyesini şimdikinden daha yüksek dereceye çıkarmak mümkün olacaktır.

M. Salih

TARİH

Tarih dünyada yaşayan insanlar ile insan cemiyetlerinin hayatını ve harsını ve o hayat ile harsın zamanını, mekânını, ve bütün şartlarıyla müessir ve amillerini ilmi bir surette tekkik ve tesbit eder.

Bundan dolayıdır ki Tarih esgiden olduğu gibi ustureler, rivayetler ve destanlar ile dolu bir hikâyeye değil Maziyi Âtiye bütün hakikatleri o hakikatlerin müessir ve neticeleriyle beraber müsbet bir surette nakde çalışan bir ilimdir.

Bu ilim uhdesine aldığı vazifeyi ifa ederken insanların Mazî hakkındaki teessüs fikirlerini tatmin ve onlara geçmiş zaman'ın karanlık devirlerinden itibaren şimdiki zamana kadar dünya hadiselerini iraz eylemekle beraber yaşayan nesli tenvir ve gelecek nesilleri irşat eder.

Mektebimizde tedris edilmekte olan tarih derslerinde Tarih'in bu gayesi göz önünde bulundurulmakta ve o gayeye vusul için gayret edilmektedir.

Müdafih müterakki memleketlerde bu gün tarih derslerinde bir çok yardımcı vasitalardan büyük faydalar temin edilmektedir.

Tarihin ceryanına mahal olan memleketler vak'aları ihzâs eden insanlarla onların kıyafetlerini, adetleri, yaşayışları, medeniyetleri ve hadiselerin ceryanı, levhalar ve Sinemalar ile nazarlar önünde canlandırılmaktadır.

Memleketimizde yeni nesli diğer memleketlerdeki nesiller derecesinde terakki ettirmek, ve onları yarının hayatına daha mücehhez ve fikren daha olgun yetiştirmek emelile bu hususun dahi istikmaline gayret edileceğini ümit ederim.

Kezalik umumî tarihin hududu dahilinde dünyaya ve dünya hadiselerini öğretirken Adamızın hususi tarihine de bütün mekteplerimizde ayrıca bir mevki verilmesi pek musip olur fikrindeyim.

2. 5. 34

M. Midhat

İCTİMAİYAT

Mazi ilmi olan tarih istikbalde vukua gelecek hadiseleri evelden haber vermeğe ve göre bilmeğe yalnız başına muktedir değildir. Cemiyetlerin hâl ve istikbal ilmi demek olan içtimaiyat ile beraber olursa muktedir olabilir.

Bununla beraber gelecek hadiseleri evelden haber vermek heyetin husuf ve kûsuta bildirdiği kadar kat'i olamaz.

İctimaiyat bütün cemiyetleri idare ve tekâmüllerini tenzîm eden kanunları tetkik eder.

İctimaiyatın mevzuu dâhilinde siyaset, ahlâk, iktisat ve terakki hadiseleride dahildir. İktisadiyat servetin istihsal, tevzi ve istihlâkından bahseder. Halbuki içtimaiyatın yegâne hedefi yalnız bu değildir. Fakat bu da dahildir.

Siyaset ise bir devletin mahiyetini, vazifelerini ve mevcudiyet şartlarını, kullandığı vasıtaları ve diğer devletlerle olan münasebetlerini tayin eder ve bazı hükümet şekilleri ve bazı kanunlar ve müesseselerin ne gibi eserler meydana getirdiklerini arar. Meselâ: Monarşi yani Saltanat Aristokrasi yani Zadeğân hükümeti, ve Demokrasi denilen Halk hükümetlerinin evsafını ve bunlardan her birinin cemiyetlere nasıl hizmet ettiklerini ve hangisi daha mürecah olduğunu tetkik eder ki bunlarda içtimaiyatın mevzuu dahiline girer. Terakki ise cemiyetlerin tekâmülleri ve tekâmüllerdeki âmilleri mutalâa etmektir ki bu içtima-

iyatın gayesidir. Ahlâk ise Felsefenin bir şubesi olmakla beraber heman daima içtimai hadiselerle temas eder. İctimaiyat bunlardan ayrı olmakla beraber hepsinide câmidir ve onun için bütûn ilimlerin en karışığıdır.

Bir uzviyet tetkik edilirken vücut makinesinin bütûn parçaları demek olan aza Teşrih ile ve ne yolda işledikleride Fizyoloji ile tetkik edildiği gibi cemiyetlerin bünye ve teşekküllerinden ve nâsil işlediklerinden bahseden bir içtimai Teşrih ve Fizyoloji vardır.

Bu ilimde birbirinden ayrı iki mesele mevzudur: Biri gayei hayal olacak derecede mükemmel bir cemiyet tasavvuru; diğeri böyle bir cemiyete vasıl olabilmek vasıtalarının bulmak ve bütûn bunları kanun şekline sokabilmek.

İctimaiyat çok asırlardanberi mevcut idi. Yani içtimaiyat hadiselerle meşgul olunmuş idi. Lâkin cemiyetlerin nasıl oldukları tetkik edilir, fakat nasıl olmaları lâzım olduğu düşünülmezdi. Bunu bir ilim şeklinde tevhiteden ve daha doğrusu içtimaiyat —Sosioloji— ismini veren Oğüst Kont olduğu için bu ilmin müessisi addolunabilir.

Eskiden siyaset ve ahlâk bazan bir birine karıştırılarak tek bir ilim addedilir. Bazan da ayrı ayrı telâkki edilirdi. İkisini birbirinden tamamen ayıran Meslek —Makyavel— in dir. Binaen aleyh ahlâkı siyasete feda eden her mesleğe —Makyavelizm— denildi. İkisini birleştirerek siyasetin ahlâkla olabileceğini kabuleden mesleğe de —Ellâton— nun olduğundan siyaseti ahlâka feda eden her mesleğe de —Ellâtuniye— denildi.

Siyaset ilminin esası Ellâton'a dayanırsada Ellâtunun — Cumhuriyet — kitabında siyasiden ziyade bir ahlâk mütchâssısı, bir Filosof ve bir Şair olduğu görülüyor. Zaten bütün ilimler tasavvur ve tahminlerle başlayarak sonra müsbet hakikatlerde karar kılmıştır. İlmî İctimaiyin hakiki mümessili — Aristot — dur. Aristot bizi hayalden hakikate sevk etmiş yani tahayyül yerine müşah-deyi ve zan yerine tahlili ikame etmiştir.

Aristot — Siyaset — ismindeki kitabın yazmasızın evel 158 gayrı medenî Yunan Hükümetlerinin kanunu esasilerini toplamış idi. Ve bu kitabındaki usulü icimai hadiseleri tahlilden ibarettir.

İlmî icimaiye kanun fikrini sokan Monteskiyö — Montesquieu — dur.

Jan Jak Ruso bir cemiyetin bir mukavele ile teressüs edebileceğine ve Hükümet, kanun vazedenin bir eseri olduğuna kani idi. Monteskiyö ise bilâkis bütün cemiyetlerin tabii kanunları olduğunu iddia etmiş ve kanunları vaza kanunların irade ve ihtiyarlarile değil belki memleketlerin, iklimlerin tesiri ile olduğunu iddia ve hatta bu hususta muba-leşayabile varmıştır. Fakat heyeti icimaiyenin tekâmülünü tanzim eden kavanin, kavanini tabiiyeden ibarttır ve bu kanunlar Fizik kanunlarından başka bir mahiyette değildir. Fizikten alınan kanun fikrine tabiatın alınan terakki fikride ilâve edilmiştir.

Velhasıl Ogüst Kont bu fikirlere esas ittihaz ederek ve tarihi umumiyi mevzu intihap ederek ve Aristot'un bihakkin şakirdi olarak icimaiyat ilmini tesis etmiştir.

İctimaiyat cemiyetlerin ruhiyatıdır. Ruhiyat bir lerdin düşünme tarzlarını ve onların neticesi olan hareket şekillerini tetkik ettiği gibi ictimaiyatta fertlerden teşekkül eden cemiyetlerin düşünme ve hareket tarzlarını tetkik eder.

Cemiyet insanların toplanarak beraber işlemeleri ve birbirlerine tesir etmeleridir. Sürü dediğimiz hayvan cemiyetlerinin insan cemiyetlerinden farkı sürülerde fert, sevki tabii ile cemiyetlerde fert ise hariçten yani diğer fertlerden gelen emirler ve vazifelerle idare olunur. Bunun için de fertler arasında müşterek tasavvurlar olması lâzımdır. Bir de cemiyetlerin tarihi vardır. Yani muhtelif zamanlarda bir tekâmül gösterir. Hatta vahşi insan cemiyetlerinde bile. Halbuki sürülerin tarihi yoktur. Hayvanlarda her nesil kendinden evel gelen neslin zamanı içinde yaşar. Yani aynı tarz hayatı tekrarlar, insan cemiyetlerinde insanların birbirlerine tesiri zamanla değişir ve işte bu muhtelif tesirlerin kaydı tarihtir.

O halde ictimaiyatın mevzuu ikidir: Biri insan cemiyetlerinin teşekküllerini ve faaliyet kanunlarını ortaya koymak yani cemiyetlerin teşrih ve fizyoloji'si. Diğeri bu cemiyetlerin tarihte gösterdikleri tekâmüllerin sebeplerini bulmaya çalışmak ve bunu bir kanun şekline sokabilmektir.

Cemiyetler madamki sevki tabii ile değil belki hariçten vaz edilmiş ve zaman ile değişen kaidelerle idare ediliyor ve tarihi bir tekâmüle malik bulunuyor. O halde insan cemiyetleri tabii değil sun'idir; fikri hasıl olur. Bunu yapan, bu kanunları koyan, bu tarihi tahavvülleri meydana getiren âmil nedir? Tarihin yegâne âmili yine insanlardır. Fertlerin arzuları kendi tarihlerini yapar. Yoksa bu yalnız bir lerdin eseri sanata değildir yani bir

cemiyet içinde yükselmiş bir deha o cemiyeti gûya bir hamur imiş gibi istediği kalıba sokamaz eskiden cemiyet bir lerdin eseri sanattır zannedildiği için ictimaiyat başlı başına bir ilim olmakta gecikmiş idi. Vakıa bazı büyük inkılâplar bir dahinin eseri sanatı gibi görünürse de cemiyetin o irkalâbı hazırlanmış olması lâzım geldiğinde şüphe yoktur.

Bugün ictimaiyat — Cemiyetler ruhiyatı — olarak ayrıca tedris ediliyor. Bu ilim daha çok gençtir. Bizde ise hemen son on, onbeş senedenberi mekteplerimizde tedrise başlandı. Eski Saltanat idaresinde fikir hürriyeti bile menedilmiş olduğundan felsefenin hiç bir şubesi mekteplerimizde öğretilemezdi. Meşrutiyetle başlayan bu tedrisat Cümhuriyet idaresinde daha ziyade inkişaf ederek bugün darülfünun ve liselerimizde serbestçe talim edilmektedir.

Kıbrısta ise Türk Lisesinde on senedenberi programa idhal edilmiş bulunuyor. Ruhiyat ve mantık ile beraber felsefenin ahlâk kısmı da dahil olarak ictimaiyatta esaslı bir tarzda on seneye karip bir zamandanberi tedris ediliyor. Bu sene bazı konferanslar ilâvesile bu hususta daha ziyade istifade teminine çalışılmıştır.

Gençliği hayat ve istikbale hazırlamak, tenviretmek, millet ve vatan duygularını vazife ve mesuliyet hislerini gençliğin ruhuna hakketmek ve lerdı hem kendisi hem cemiyeti için hazırlamak için yegâne fabrika olan — Mektep — in muhtelif makinelerinden en mühimi ve en çok mahsul vereni de ruhiyat ile cemiyetler ruhiyatı olan ictimaiyat olduğuna şüphe yoktur.

Kıbrıs Türk Lisesinin de bu ilimden beklenen ladeyi istihsal etmekte olduğunu, on seneye karip bir

zamandanberi bu Lisede felsefe ve ictimaiyat tedris ettiğim cihetle tecrübe ve müşahedeme istinaden, kemali cesaretle söyleye bilirim.

Ruhiyat ile ictimaiyattan istifade edebilmek için daha evvel tabiiyat ve hayatiyat öğretilmiş olmak icap eder, bilhusus insani ve hayvani teşrih ve fiziyo'loji: Bu dersler Lisemizin sekiz ve dokuzuncu sınıfların'a tedris ediliyor ve son iki sene zarfında bunların talimi daha esaslı ve daha amelî bir şekle konulmuştur.

Lisenin bu gün gittikçe artacak olan koleksiyonlarile teşrihe ait kalıp ve levhalarıyle mücehhez — dahı çok ihtiyacı olmakla beraber — her halde meydana getirilmiş bir muzesi vardır. Lise bu muzeyi müdiri mektep İsmail Hikmet Beyin himmet ve gayretine medyundur. Böyle bir muzenin tabiiyat tedrisi için ne kadar lıideli ve ne derece elzem olduğunu söylemeğe hıccet yoktur. Kıbrıs Türk Lisesi bu husustaki ihtiyacınıda temine çalışmaktadır.

25/ 4/ 34.

Dr. Nuri

İNGİLİZCE

Geçmiş 1933 — 1934 senei tedrisiyesi esnasında İngilizceye hasredilen saatlerin adedi büyük bir surette çoğaltılmıştır. İngilizce riyaziye, İngilizce tarih ve İngilizce coğrafya okutulmuştur; Bundan maksat bu derslerin Türkçe tedrisatına hiç bir suretle müdahale olmayıp fakat sadece talebenin İngilizce kelime bilgisini çoğaltmak ve mükâleme için pratik bahisler hazırlamaktır.

Âni ve şayanı hayret neticeler beklenilmemelidir. Fakat Lisedeki umumî İngilizce malûmatın Kıbrısta diğer mekteplerde olan İngilizce malûmatla memnuniyetbahş bir surette mukayese kabul ettiği doğru olarak söylene bilir kanaatindeyim.

Mükûmet İmtihanlarında elde ettiğimiz neticeler münasebetiyle bazı gayri münasip tenkitler yapılmıştır. Bütün vakitleri yalnız İngilizce ile işgal edilen namzetlerin bulunduğu mekteplerde elde edilen neticelerle doğru mukayeseler yapılamaz.

Vakitlerinin mühim bir miktarını çok vasi Türkçe tedrisat ile işgal eden son sınıfa gelmezden evvel Lise talebesinin bu imtihanları geçmesi lâzım geldiği tamamıyla aşıkârdır.

Çocukların ekseriyeti İngilizce öğrenmeğe hâşîşkerdir; fakat pek çoğu bütün işin muallim tarafından yapılamayacağını anlayamıyorlar. Hiç şüphesiz İngilizce nahiv kaideleri Türkler için tamamıyla yabancı bir şeydir; fakat biraz daha fazla şahsi gayret ve düşünce başlangıçtaki müşkülâta derhal galebe çalacaktır.

Zeki Fikret Bey heyeti talimiyeye bu sene iltihak etti, ve İngilizce hususunda çok faydalı işler gördü.

Esat Zayım Beyin (London University Matriculation) imtihanını geçmekteki muvaffakiyeti Liseye büyük kredi vermiştir. Çünkü bunun temeli Lisede atılmıştır; muvaffakiyeti tamamıyla kendi mesaisine hamledilmelidir, ve diğeleri içinde bir teşvik olmalıdır.

ENGLISH

During the past school year, 1933—34, the number of hours devoted to English has been largely increased. Teaching in English has been given in Mathematics, History and Geography, not with the intention of interfering, in any way, with the teaching of these subjects in Turkish, but simply to increase the vocabulary of the boys, and to provide practical matter for conversation.

No startling immediate result must be expected, but I think it may truthfully be said that the general all-round knowledge of English in the Lycee compares favourably with that in other schools in Cyprus.

Some unfavourable criticism has been made in connection with our results in the Government examinations. No just comparison can be made with results obtained elsewhere, where the time of the candidates has been occupied solely with English. It is quite clear that boys at the Lycee must pass these examination before reaching the top class, where their whole time is taken up with a very extensive Turkish syllabus.

Most of the boys are anxious to learn English, but many fail to realise that all the work cannot be done by the master. Admittedly English syntax is utterly foreign to the Turk, but a little more individual effort and thought would soon overcome the preliminary difficulties.

Zeki Fikret Eff. joined the staff this year, and has done much useful work in English.

Esat Zaim Eff.'s success in passing the London University Matriculation examination has brought great credit to the Lycee, because the foundations of it were laid there.

His success is due entirely to his own industry, and should act as a spur to others.

H. de F. French St. George

FİZİK

Fizik hadisi tabiiye ilmidir. Bu ilim kitabı tabiat yazıları da hadisattır. Hadise, tariki umumisile vakalar, değişiklikler demektir.

Onların sebeplerini araştırmak her türlü vesaiti ihzar ederek tabiatta olduğu gibi değişiklikler husule getirmek ve bu hususta bütüne tecrübeleri bir takım kavanine rap-tetmek mezkûr değişiklikleri billiül husule getiremediği takdirde bir çok müşahadat ile sureti husulleri hakkında nazariyat vazı ve bu nazariyatı riyaziyat ile takviye ederek billiül veya malûmat olarak beşeriyetin istifadesine arz etmek bu ilim müntesiplerinin vazifeleridir.

Bu adamlar nasıl çahşmışlar, nasıl çalışıyorlar.

En ulak bir hadise karşısında sualler irat ederek cevaplarını bulmağa çalışırlar. Bir taş düşüyor, bir kuş uçuyor, bir bahk yüzüyor, niçin? Bir tış düşüyor: çünkü arzın cazibesi var. Bu kuvvet kürei arzın merkezinden geliyor ve bilcümle eşsarı oraya çekiyor. Böyle olması muhakkak mıdır? Evet çünkü kürenin tariki bunu iktiza ettiriyor. Madamki arz bir küredir üzerinde buluna, bilcümle sabit ve gayrı sabit eşsarı sükunetini veya hareketini idare etmesi ancak merkezden bir kuvvei cezbiyenin vücutiyle olabilir. Kürei arzda mevcut olan bu merkezi kuvvet acaba kendine benziyen eşsarıda da var mıdır? Evet vardır.

İşte en büyük olan güneş seyyaratını kendi etrafında döndürüyor. Parmağınza bağlı bir sapın taşına parmağınızla verdiğiniz bir hareketi devraniye sebeble ip

gergin duruyor. Size geleceği yerde sizden kaçmağa çalışıyor. Bunun gibi güneşin seyyaratı çekmesi onlara bir hareketi devraniye verdiriyor. Fakat bizim çekme kuvvetimiz de nazarı dikkate alınması lâzım geldiğinden mevcut muvazenenin husuli için bir kanun konulması lâzım geliyor. O da işte Newton'un cazibeyi umuriye kanunudur. (Kitle kitleyi, hasılı zarıplarıle mebsutan, aralarındaki mesalenin murabbı ile makûsen mütenasip olarak cezbeder.

Bu kanun bulunmakle Kozmağralıya ihya edildi. Çünkü o güne kadar ecrâmın harekâtı bir türlü izah olunamıyordu. İstifade bu kadarlemi kalıyor? Hayır. Bu gün cazibeyi arziyeden istifade ederek yüzlerce metre yüksekliklere su çıkarılıyor.

Bu tulumbarın işleme masrafı yoktur. Yalnız bir delâ makinesini almak ve yahut yapmak tertibatı lâzimesini becerip tesis etmek kılâyet eder. Bu tulum-bada esas şudur: Membadan makineye kâli derecede bir meyil verilerek suyun sûratle akması temin edilir.

Makine dahilinde bir vall gelen suyun harice çıkmasına mâni olmayacak bir tarzda aşağıya yatağında asılı bir halde duruyor. Sûratle gelen suyun tesiri ve suyun kuvvei suadiyesi sayesinde hazine dolar dolmaz vall kapanır. Fakat sûratte tenakus eder. Bu tenakusu sûrat vallin mukutunu mucip olur. Vall sukut ederek suya vurduğu darbe tulumbarın kalısındaki vallı açarak oraya dahil olur ve kaladaki havayı sıkıştırarak mecrayı defeden mat-löp irtibat çıkar.

İşte cazibeyi arziye tesirile istihsal edilen sûrat ve vallin vezni sayesinde açılıp kapanma nekadar sûratle olursa suyu o kadar yüksekliklere çıkarmak münakûn olur.

Bir kuş uçuyor. Bir balık yüzüyor. Buldukları mühit içinde istedikleri yükseklik ve derinlikte cevalân ediyor. Hükmeti nedir? Arşimet bir kesafet meselesini halletmek için keşfettiği kanun kısmen meseleyi hallediyor: kanun şudur: (Her hangi bir vasat derinine giren bir cisim hacminin o vasattan tebdeltirdiği miktarın vezni kadar kendi vezniyle kaybeder.)

Bu kanunu bir misalle izah edelim. 3 Kilo vezninde hacimleri 2, 3, 5, desimetre mikâbı üç cisim alalım. Hacmi 2, olanı su dolu bir havza bırakırsak batar. Hacmi 3, olanı suyun her hangi bir umkuna bırakırsak durur, orada yüzer. Hacmi 5 olanı havzın dibine de bırakırsak suyun yüzüne çıkar. İşte bir balık bir kuş tabiatın ihsanı olan münasip şekillerile kisei sephiyeleri sayesinde hacimlerini büyütmek suretile aynı kanuna kısmen de (Bir vasat derininde hareket eden bir cisim vasatın mukavemetine maruz kalır. Bu mukavemet sûratın murabai nisbetinde tezayüt eder ve bir an gelir ki mukavemet cismin veznine mûsavi olur. İşte bu anden itibaren cisim vezinsiz imiş gibi bulunduğu vasatta sepheder) şu kanuna tebian hareketler icra ederek vezinsiz bir hale geliyor ve fazla sarfettiği çırpınmalarla ön (burun) ve arka (kuyruk) dümenleri sayesinde istediği cihete gider. Bir kuş aşağı inerken kanatlarının oynadığı rolü tetkik etmek beşeriyet için ne kadar faydalı olmuştur.

Kanatlarını kapatıyor, sûratle aşağıya süzülüyor. Fakat derhal kanatlarını açarak bir kaç darbeden sonra açık bulunduruyor. Ve bu sayede sûratı sukutu azaltıyor.

İşte biz de paraşütü, bir yerden sukut ederken şemsiyeyi istimal etmeği ondan alıyoruz.

Balonlar, tayyareler, zeplinler, tahtelbahürler, tahtelbahür torpilleri, gemiler. Bu tetkikatın bir neticesi beşeriyete bir hediyesidir.

Asılı her hangi bir şeye tesadûfen çarpan müntesip asılı şeyin beş on veya daha ziyade sallandıktan sonra durduğunu müşahede edince tetkikata koyuluyor.

Bir çok müşahedattan sonra tulû sabit kalmak suretile sallanan cisim duruncaya kadar sallanma müddetleri aynı olduğunu görünüyor. Heman keşfini asma saatlere bir rakkas, cep saatlerine pandrol tabir ettiğimiz helozonl rakkası koyuyor.

Ne büyük istifade! Medeniyete ne büyük hediye!

Bir rakkasın hareketini tetkik etmekle meşhur Fuko, kürei arzun mihveri etrafında devrini de tabat ediyor. Çünkü müstevî rakkas kürei arz üzerinde bulunan bir noktaya nazaran mütahavvil fakat bir cirime nazaran gayrı mütahavvildir. Şu halde kürei arz devretmektedir.

Savtı hasıl eden taş, çekiç tel vesaire gibi eşsamin cüzülertlerinin ihtizazı olduğunu ve onu her hangi bir vasıl az çok naklettiğini fakat intikal eden kuvvet olup cüzülertler olmadığını tetkik eden hikmetşinas bülbülün şakırmasını duyunca gözünü açmış onu taklit eden fakat daha yüksek, daha derin, daha tatlı nağmelerle teğanni eden aletile hissiyatı beşeri cüşu huruşa getiren gaşyeden ağlatan, güldüren oynatan, elemelerini unutturan musikişinasın musikisine tatınca onları yazmanın yolunu teharriye koyulmuş o kadar güzel şeyleri ahtada yadikâr bırakmayı bir vazife bilmiş ve yapmıştır.

Musikişinasların istimal ettiği seslerin adedi ihtizazlarını kaydedici bir alet buluyor. En küçüğünü vahit ittihaz ederek diğerlerini suret yapmak suretile yedi ses bir iskala teşkil ediyor ve her birine faslayı musiki ismini veriyor.

Onları şunlardır :

do re mi fa sol la si do
1 2 3 4 5 6 7 8

Faslayı musikiyeleri ve adet ihtizazları bulmak için iki kolay usul bulduk, zikredelim :

1— Bir defa 24 adedini yazınız, badehu müteakip adetleri bulmak için mezkûr adede sırasile 3, 6, 8, 12, 16, 21, 24, adedlerini ilâve ediniz ve bulduğunuz silsileyi 24 e taksim ederek islah ediniz faslayı musikiyeleri bulursunuz :

$\frac{24}{1}$, $\frac{24}{2}$, $\frac{24}{3}$, $\frac{24}{4}$, $\frac{24}{5}$, $\frac{24}{6}$, $\frac{24}{7}$, $\frac{24}{8}$

2— Her bir notanın adedi ihtizazını bulmak için faslayı musikiyesinin suretini 65, 25 ile zarf ve islah ediniz

Meselâ: $(\frac{2}{3})$ renin adet ihtizazını bulalım.

$$\frac{2}{3} \times 65,25 = \frac{587,25}{3} = 73,406 \text{ ihtizaz buluruz.}$$

İyi bir kulak saniyede (24000) ihtizazı tamdan hasıl olan tiz, ve (8) ihtizazı tamdan hasıl olan pest bir sesi his ettiğine nazaran asıl notaların adedi ihtizazlarını tazîf veya tansil suretile musikiyi zenginleştirmiştir.

Bundan başka yedi notadan her birini ayrı ayrı serperde yapmak suretile musikiyi daha fazla zenginleştirmeyi düşünmüş fakat israf-ın önüne geçmek için bir

usul, bir kanun koymak cihetini düşünerek faslayı musikiyeleri ikinci suret birinci mahreç, üçüncü suret ikinci mahreç ilâhiri yaptıktan sonra taksim ederek faslayı müteakibeleri bulmuştur ki onlarda sırasile şunlardır :

9/8 10/9 16/5 9/8 10/9 9/8 16/15
lâhin lâhin $\frac{24}{24}$ lâhin lâhin lâhin $\frac{24}{24}$
tone tone semi tone tone tone tone semi tone

Bu kanuna tebiyet şarttır, binzenaleyh her ne zaman notalardan biri serperde yapılmak istenirse faslayı müteakibeleri alınır ve mezkûr kanuna uydukmak için bir notanın adedi ihtizazı tezyit veya tenkis edilir yani bir sesin diyez veya bemolü yapılır, ve mezkûr kanuna riayet olunur

İşte bu suretle musiki alfabesi termin, sarf ve nahvinin essısları vazolunduktan sonra tekâmül tırkini tutmuş, kütüphaneler teşkil edecek derecede asarı nefise vücude gelmiş ve bu suretle mazi ile istikbal mümkin olduğu kadar bir birine yaklaştırılmıştır, fakat hikmetşinas maziye istikbalde de aynile yasatmak kaygusuna düşerek "where is a will there is a way", düstürünün hakikat olduğunu bir daha ispat etmek istiyerek ihtizazdan hasıl olan sesi mihoniki olarak kaydetmek yolunu bulmuş ve mademki okunan yazılıyo, yazılan da okunmalıdır diyerek yazan alete yazdığını tekrar ettirmiş ve az çok islahat yapılarak neticeye vasıl olmuştur. Bu gün biz bu aletlerden birincisine (Fono'oj-ral) diğerine de (Fono'graf) diyoruz. Şimdi mazi istikbalde yaşıyor demektir değil mi?

Bu varlık aleminin, alemi maddiyatın bir parçası olan cisim biraz yakından tetkik edelim. Bir gramın yüzde biri kadar çivinin yüz milyon gram suyu göz ile görülecek derecede boyadığını yani milyonlarca parçalara ayrıldığını görerek cisimlerin cüzüfertlerinden (Bir cismin havası mûmeyyizesini haiz en küçük parçası) mûteşekkil olduğunu, malûm hacimde bir cismin tazyik altında veznini kaybetmediği halde hacminin küçülmesinden cüzüfertler arasında bir aralığın mevcudiyetini anlıyoruz.

Hararet bir cismin hacmini büyültüyor, bünyesinde husule getirdiği hareketi ihtizaziyeyi gözümüzle görüyor, kulağımızla işitiyoruz. Şu halde hararet cüzüfertlerin hareketi raksiyesinden tevellût ediyor. Nakıs 273 derece tesallûp ve zevaban mutlak noktasıdır. Bu derece nazari olarak elde edilmiştir. Fakat hiç bir madde bu derecenin levkinde bile mevcudiyetini muhafaza edemiyor. Binaenz-leyh cüzüfertleri raksetmiyen bir cisim mevcut olamayacağına iman ediyoruz. Cüzüfertlerde raksi hareketlerden mada bir şey var mıdır ?

Eçsâmı 3 halde görüyoruz; Sulp, mayi, gaz. Sıya batırılıp çıkarılan bir cam çubuktan suyun bir kısmının damla damla düştüğünü görerek aynı cins olmıyan bu iki cismin cüzüfertleri arasında bir kuvveyi iltisakiyenin mevcudiyetini anlıyoruz. Şu halde aynı cismin cüzüfertleri arasında daha büyük bir kuvveyi iltisakiye vardır.

Binaenzaleyh asrı olarak eşsâmı görünüşlerine göre tarif etmek ihtiza ederse cüzüfertleri arasında kuvveyi iltisakiye çok olanlar sulp, mûtevessit olanlar mayi, az olanlarda gaz suretinde görünür diye tarif edebiliriz.

Hergûn şahit olduğumuz hadisatta cüzüfertlerin aceba bir rolü var mıdır ? Evet bugün şahit olduğumuz hararet, savet, ziya. Rontken şuaatı hep cüzüfertlerin hareketi raksiyesinden (ihtizazından) tevellût ediyor. Saniyede adedi ihtizaza göre hadisat başka tarzda tevellût ediyor. Saniyede 8 ilâ 24000 adedi ihtizaza kadar kulağımız mûte-hassis oluyor ses işitiyoruz. Saniyede 1000 ihtizaz 100 dereceli suhnet gösteriyor. Saniyede 50 bin ihtizaz ile 700 derece ve 100 bin ihtizaz ile 1000 dereceli suhnet elde ediliyor.

Bu derecede cisim inhilâl etmediği takdirde ziya başlıyor. Ziya saniyede 484 trilyonda kırmızı ve 709 trilyonda mor görünüyor. Bu iki ihtizaz arasında malûm bir ihtizaz adedine tekabül eden mûtebaki beş renk görünüyor. Bu adedi ihtizazlar o kadar sahih olarak tayin olunmuştur ki fasılayı musikiyeler gibi fasılayı elvanda bulunmuş ve fasılayı musikiyelerle fasılayı elvanın aynı oluşu savit gibi ziyanın da cüzüfertlerin ihtizazından tevellût ettiği anlaşılmıştır.

Şu farkle ki ziya cüzüfertlerin seri ihtizazile ikaz ve o suretle ihtizaz eden esirden doğuyor. Çünkü güneşle arzımız arasındaki boşluğun mevcudiyeti malûm ve müsbet iken oradan bize varit olan şuaatın sureti vürûdu izah edilemezdi. Ziyanın ihtizazdan doğduğunu tedahülü ziyayı

kat'iyetle meydana koymuştur. Çünkü ihtizazi hadisatta telahül vardır. Mademki ziyadada tedhül mevcuttur şu halde ziya da ihtizazdan doğuyor demektir.

Ziyayı şemsin bir menşurdan geçerken inkisara maruz kalarak yedi renge ayrılması tıpkı muhtelif sur'atlar ile hareket eden cisimlerin mukavemeti fazla bir vasata tesadüflerinde muhtelif inhirafı maruz kalmalarına benzer.

Dinaenaleyh adedi ihtizazlırın müsavî olmaması muhtelif renklerin husulüne sebep oluyor demektir. Franhofer namındaki zat şemsin menşurdan geçen ve yediye ayrılan bu yedi rengini tetkik için bir adese kullanmış ve renklerin bir çok siyah çizgilerle ayrıldıklarını görerek yeni bir hakikatin keşfi karşısında bulunduğunu anlamıştır. O zamana kadar eşsarı basitanın aledi müsyyen değildi. Müsyyen olanlarda şüphe altında idi. Menşur ve adeseden müteşekkil heyet tekâmül ettirilerek tayifbin tesmiye olunan bir alet yapıldı.

Bir plâtin tel eşsarı basitanın milhlerinin suda bir mahlûlü içine batırıldıktan sonra bir şule ile buhar haline getirildi ve tayifbin ile müşahede ve tetkik altına alındı. Netice: Muzlim bir şerit dahilinde mensup olduğu madeni teşhis ve tayine hizmet eden bir veya müteaddit parlak, mülevven hutut göründü. Bu suretle eşsarı yekdiğerinden pek doğru olarak tetrik için tayiflerini tetkik usulü (tahlili tayfi) vaz ve bu sayede 92 eşsarı basitanın mevcudiyeti meydana çıkarıldı. Keza bir madenin milhinin bir mahlûlünden bir şule geçirilir ve tayifbin ile müşahede ve tetkik olunursa bu defa madeni teşhise hizmet eden parlak çizgilerin mütemadi parlak bir şerit derunünde siyah hututa tahavvül ettiği

görülür. Şu keyfiyet tayfi şemside mevcut siyah hututun hikmetini izhara hizmet ettiği gibi kûrrei arzda mevcut madenlerin şemste dahi mevcut olduğunu meydana çıkardı ve o güne kadar mestur olan sırtı hilkatın bir perdesini daha yırttı. Çünkü âlemi maddiyatın evvelâ bir sehabe olarak yaratılmış ve mümasî bir darbe ile kendisine bir hareketi devraniye ve hareketi mahrekiye verilmiş. O tesir ile parçalanmış her parça asli hareketini muhalaza etmiş soğuya soğuya mayi halinde iken mihverî devran dolayısıyla mihverî devran uçları, kutupları, basılmış velhâsıl kimisi kûrrei arz gibi sönmüş kimisi de güneş gibi hali teşehhüpte gazler ve mayilerden müteşekkil olduğu anlaşılmıştır.

Şuraya kadar âlemi maddiyatı ve kendisini teşkil eden cüzülterin hareketından tevellüt eden hadisatı tetkik ettik. Birazla cüzüldin bünyesini tetkik edelim.

Fizik laboratuvarında bir çalışma tarzı.

CÜZÜFERDİN BÜNYESİ.

Bir cam çubuk bir kavuçük bir reçine parçası ve saire yün veya ipek bez ile veya yekdiğerile delk edildikleri zaman hafif eçsamı cezbediyorlar. Elektriknûmayı, eçsamı saireyi temas veya tesir ile elektrikleyle biliyorlar. Elektriknûma bize bu suretle istihsal edilen elektrikin yalnız iki nevi; müsbet ve menfi elektrik olduğunu gösterir. Aynı suretle bulutlar da elektrikleiyor ve muhtelif elektrik ile mahmul olanlar kâli derecede yekdiğerine tekarrüp ettikleri zaman iki nevi elektrik ittihat ediyor, şerare halinde görünüyor. Yani tahliyei elektriki vukua geliyor.

Delk edilen iki cisimde ayrı ayrı tahassul eden iki muhtelif elektrik, cisimler az bir müddet birbirine temas ettirilirse zail oluyor. Demek aynı zamanda husule gelen elektrik hem muhalif ve hem de yekdiğerine müsavidir.

Eçsamda gördüğünüz bu hal aceba tabiidirde bizmi ikaz ediyoruz; yoksa yoktu bizmi var ediyoruz? Tecrübeler gösteriyor ki insanlar yoktan bir şey var edemiyor. Hadisat kutretin eškâli muhtelifde tezahürüdür.

Biz kutret sarf ederek muhtelif hadisat izhar edebiliriz, yahut maddede mevcut hassayı esasıyeyi ikaz edebiliriz. Bir salıncağı rakst hareketine uymak suretile urduğumuz hafif darbeler onda büyük rakıslar tevhit ediyor. Bir teli bir sandık üzerine (keman, ut gibi) koymak suretile şiddeti savt tezyit ediyoruz. Cisimleri, cüzüfletlere ayırmak mümkün olduğu gibi cüzüferdide parçalaya bilsek belki biraz mahiyetine vakıf olabilirdik.

CÜZÜFERDİN PARÇALANMASI.

Kroks namındaki zat $\frac{1}{10,000,000}$ tazyiki nesimiye kadar tahliye ettiği cam balonlar derununda tahliyei elektriki yaparak menfi kutpun (Katot) tam karşısında camda floriyet hassasının uyandığını (yani o kısmın ziya neşrettiğini) görerek katottan bir takım eczainin intişaretmekte olduğuna hükmetti. Bu intişar eden eczai sağırenin (Katot şuaah) inkisar etmemesi miknatisten müteesir olması müsbet elektrikle mahmul cisimler tarafından cezp ve menfi elektrikle mahmul olanlar tarafından deleldimesi, menfi elektrikle mahmul eczai sağırelerden olup şuaah ziyaiye olmadığını ispat etti. Müsbet veya menfi elektrik tevezzü için maddi bir şeye mühtaç olduğundan tahliyei elektriki neticesinde balon dahilinde mütebaki gazın parçalanmasından ve o parçalardan bir kısmının menfi elektriki hamil olmasından başka bir şey olamazdı. İşte cüzüfertleri bu suretle ve bilahare Edison kendisine mahsus bir usul ile parçalayarak bir tek cüzüferdın müsbet ve menfi elektriki hamil gayet küçük zerrattan ibaret olduğunu meydana çıkardı.

Bir cüzüferdın müsbet veya menfi elektriki hamil cüzü sağırine elektron (müsbet elektron menfi elektron) tesmiye olunur. İşte şimdi delk edilen iki cisimde ayrı ayrı tahassul eden muhalif müsavi birer nevi elektrikin hikmetini anlayabiliriz. Menfi elektronlarından bir kaçını gaip eden müsbet, müsbet elektronlardan bir kaçını zayi edende menfi elektrikle mahmul imiş gibi görünüyor.

KATOT ŞUAATI

Katot şuaatı havası tahliye edilmiş balonlar deru-
nunda tahliyei elektriki yapıldığı zaman mütetaki
gazın parçalanmasından ve menfi elektronların saniyede
40.000 kilometre bir süratle menfi kutuptan intişar
etmesinden ibarettir. Bunlar tesadüm ettikleri cam,
plâtin Tonkston ve saire gibi eşşam üzerinde teoriyet
hasaasını uyandırır ve levkalâde hararet husule
getirirler.

X VEYA RONTKEN ŞUAATI

Havası tahliye edilmiş bir balon içinde katot
mukaar bir ayna şeklinde ve anotta müstevi, kalın bir
plâtin veya tonkston dan bir levha halinde yapılır ve
katodun mihreri ile 45 derecelik bir zaviye ihdas etmek
üzre mihrakına vazedilirse katot şuaatının tesiri harurisi
neticesi X veya Rontken şuaatı tesmiye olunan gayri mer'i
şuaat intişar etmeğe başlar.

Bu şuaat miknatisten müteessir olmadığı cihetle
şuaat olup eletron ceryanından ibaret değildir. Bu şuaat
adi ziyanın geçemediği bir çok eşşamdan ağaç, kâğıt, et,
aleminyûm, magnezyum, lidyomdan geçer.

Plâtinli kianusu baryum veya tonkston kadyom ile
örtölmüş bir levha Rontken şuaatına maruz kalırsa
şiddetle tenevvür eder. Rontken şuaatı fotograf kâğıtlarına
tesir eder. Bu hasaandan dolayı tıbbâ, beşeriyete çok
hizmet görmektedir.

ELEKTRON NAZARİYESİ

Bir cüzüferdin bünyesi müsbet ve menfi elektron-
lardan ibaret olduğunu söylemiştik. Şimdi bunların ne
suretle mevzu olduklarını, hareketlerini cesamellerini söy-
leyelim. Bir cüzüferi: merkezinde sarısı onu beyazı kuşat-
mış hazırlöp bir yumurta gibidir.

Merkezde proton tesmiye edilen nûve içinde bir
veya müteaddit toplu bir halde müsbet elektriki hamil
levkalâde küçük parçalar (müsbet elektronlar) onları
merkezde toplu bir halde bulunduran etrafında mahrek
üzerinde süratle deveran eden, hamuleleri mecmuu müsbet
elektrik hamulesine müsavi olan bir veya müteaddit
menfi elektriki hamil (menfi elektronlar) eczai sagireden
ibarettir. Cüzüferi şu son vaziyetle ecram menzumelerine
benzer.

Ecram menzumeleri merkezde büyük bir cismi nari
onun etrafında muhtelif mahrek üzerinde muhtelif sürat-
larla hareket eden bir veya müteaddit sönmüş seyyare
veya peyiklerden ibarettir.

Hakikatta bilcâmile eşşamın cüzüferleri müsbet
ve menfi elektronlardan ibaret olduğu halde onları eşkâli
muhtelifede görüşünüz mahza menfi elektron adellerinin
tahal'ufündendir. Aynı suretle eşşamın vezni atomileri
beynindeki fark, menfi elektronlarının adedile müteassip
olduğu anlaşılmiş olduğundan vezni atomileri menfi
elektronlar adedile gösterilmektedir.

Şimdiye kadar bir menfi elektronludan 92 menfi elektronluya kadar cüzûlertler bulunmuştur. Binaenaleyh bu gün 92 adet eçsarı basita vardır.

En halifi olan müvellidülmanın vezni atomisi birdir. Şu halde merkezde bir müsbet ve onun etrafında sûratle dözen ve aynı hamulei elektri'iyeyi hamil olan bir tek menfi elektronu vardır.

Keza müvellidülhumuzanın vezni atomisi 8 dir. Demek 8 adet menfi elektronu vardır. (Menzumei şemsiyede 8 sayyare olduğu cih'ile işbu menzume bir müvellidülhumza cüzûlertine pek benzer.) Aynı suretle Oranyomun vezni atomisi 92 dir. Binaenaleyh protonun etrafında muhtelif mahrekler üzerinde devreden 92 adet menfi elektron vardır.

Atom ve elektronların e sameti ve hamulei elektrikiyelerinin miktarı hakkında berveçhi atı yazıları mütalâa ederek bir fikir edinebiliriz.

1— 50 milyon müvellidülma atomu bir sıraya dizilse bir santimetre tul yapar.

2— Bir menfi elektronun kutru atomun kutrundan 25 bin defa küçüktür.

3— Protonu bir menfi elektrondan 1845 defa büyüktür.

4— Amerikada bir elektron tamamıyla tecrit edilmiş ve hamulei elektrikiyesi sâhatla ölçülmüştür.

Bu miktar $\frac{4.772}{40 \text{ MİLYAR}}$ elektrik vahididir.

BİR RADIO LÂMBASI NELERİ HAVIDİR VE NASIL ÇALIŞIR.

İlk radio lâmbası: Üç ışli bir lâmbadır. Lâmbanın dahiline bir tel, telin karşısına bir levha asılmıştır, lâmbanın havası tahliye edilmiştir. Küçük bir bataryanın iki kutpu iki işe merbuttur. Bu batarya teli hali teşehhüpte bulundurur. Kuvvetli bir bataryanın bir kutpu üçüncü iş vasıtasile levhaya diğer kutpu da küçük bataryaya merbuttur, levhadan diğer bir tel antenin transformatoru ile alâkadardır. Keza bu transformatorun bir ucu telefonun bir tertibatına merbuttur. Lâmba bir ceryanı mütenaviple işler. Şu halde tel ile levha mütenaviben müsbet ve menfi olurlar. Tel menfi olduğu zaman lâmbadaki mütebaki gaz parçalanır ve kroks borusunda (Katot şuaatı) olduğu gibi menfi elektronlar saniyede 40,000 kilometre sûratle levhaya ururlar ve bu menfi elektronlar levhadan tele ceryanı elektrikinın müruna vasıta olur. Levha menfi olduğu zaman soğuk bir membadan menfi elektronlar firar edemiyeceği cihetle mütebaki gaz parçalanmaz, ceryan geçmez levha da ya sükûnette kalır veyahut aldığı darbe tesirile ihtizaz eder.

Şu suretle, muntazam fasıllı darbeler alan levhanın ihtizazı muntazam fakat vüs'atı raksı mütezayit olur. Vüs'atı raksın tezayüdü şiddeti savtı tezyit edeceğinden levha ise antenden gelen rakıslara da uymak mecburiyetinde kalacağından antenden gelen hafif mevceler vüs'atı raksile mütenasip olarak kuvvetlenir.

Bu suretle ihtizaz eden levha telefon tertibatı ile irtibat edilirse telsiz telefon veyahut radio (mürsile merkezine tabidir) meydana gelir. Levha telgraf tertibatına raptedilirse telsiz telgraf hasıl olur.

Son sistem lâmba:

Bu lâmba dahiline tonkstondan yapılmış kısmen kesilmiş bir üstüvaneye bu üstüvanenin ortasına tonkston veya grafitten bükülmüş bir helezon bunun merkezinden geçen ve kendisiyle temas etmiyen bir telki mecmuu üç parçadan ibaret aksam yerleştirilmiş sonra da havası tahliye edilmiş bir elektrik lâmbasıdır.

Lâmbanın 4 fişi vardır, iki tanesi telin uçlarına merbuttur. Üçüncüsü üstüvaneye dördüncüsü de helezona merbuttur. Tel ulk bir batarya ile hali teşhüpte bulundurulur. Tel fişinin biri üstüvaneye fişi ile alâkadardır. Bu alâka üstüvaneye giden kuvvetli bir bataryanın bir kutbundan şube suretile alınan bir tel iledir. Dördüncü fiş yani helezon fişi antenin transformatoruna merbuttur.

Helezon kuvvetli bataryanın bir kutbuyle transformato vasıtasıyla alâkadardır. Tel ile üstüvaneye konulan bu helezon sızır ile azami arasında telden fazla kutret iktisap eder. Telden üstüvaneye elektron ceryanı ilk lâmbada tarif olunduğu veçhiledir. Ancak bu yeni lâmbada helezon müsbet olduğu zaman telden üstüvaneye elektron ceryanını teshil eder. Menfi olduğu zaman elektron ceryanını tadil menfi kıymeti azami olduğu zaman elektron ceryanını meneder.

Antenden endeksiyon tarikiyle helezona gelen hafif

mevceler helezonun katretinde sayanı hayret tahavvüller husule getirir. Bu tahavvül ile müteradif elektron ceryanı hasıl olur ve üstüvaneye vurur. Helezonda husule gelen tahavvüller hariçten gelen mevcelere telde husule gelen elektron ceryanı ise o tahavvüle üstüvanedeki ihtizazda o tahavvül ile müteradif olması tabii olduğundan bu suretle en halif mevceler levkalâde vusıt bulur. Üstüvanenin bu vusatle ihtizazı okuyucu tertibatı ile raptedilerek radiyo hasıl olur.

Birinci lâmba ile ikinci lâmba arasındaki fark şudur :

Birincide üstüvaneyi temsil eden levha bir taraftan anten transformatoruna ve diğer tarafından okuyucuya merbuttur. Halbuki ikincide üstüvanenin yalnız okuyucu ile alâkası vardır. Transformator ile alâkası yoktur.

İkinci lâmba ile birinci lâmba arasındaki fark şudur :
Birincide üstüvaneyi temsil eden levha bir taraftan anten transformatoruna ve diğer tarafından okuyucuya merbuttur. Halbuki ikincide üstüvanenin yalnız okuyucu ile alâkası vardır. Transformator ile alâkası yoktur.

DERSLERİMİ NASIL OKUTUYORUM.

(Merkese derecesile mütenasip söz söyle) mefhumunu dalma göz önünde bulundurarak hitap edeceğim saf eşhasın ruhunu, o ruhun derecesini (tahassüsünü dimağını onun derecei istidat ve istıabisini sıhhat veya malûliyetini, malûbiyetinin esbap ve müessirlerini tetkik eder ve ona göre söz söyler, ders anlatırım.

Muhataplarım safır, samimidir, mahcuptur, mühitni dertlerle malûdur şayanı merhamettir, masumdur, çocuklarıdır, onlara daima bir hissi ulvi ile mütehasis bulunurum. Onlar yalnız bir ananın bir babanın değil, bütün ana ve babaların, milletin, memleketin istikbali ümididirler.

Onların tefeyyüzü bana mevdu, ne büyük vazife! Demek; o ümidi parlatacak o istikbali yaşatacak benim. O halde tetkikatımı, tetebbütümü, harekâtımı, sözlerimi o suretle tanzim ve idare ederim.

Her ne tarafa baksam fiziğin bir tatbikini bir eserini görürüm. Doktorlar kan tazyikinin tahavvûlatını, kalbin darabanını tetkik için kardiyoğraf, miyoğraf, hararetimizi ölçmek için termometre istimal ederek sıhhatimizin derecesini anlıyorlar.

Eczacılar mualecatı hassas terazilerle tayin ve tertip ediyorlar. Bu ilim mühendislerle doğru, sıhhatli iş görebilmeleri için Şeksant, Teodolâyit aletlerini veriyor, Erbabı heyete teleskoplar, dürbinler, kronometreler hediye ediyor.

Onlarda o sayede ecramin hareketlerini tetkik mevkilerini tayin ediyorlar.

Önümüz makine günü; istimli, infildkli, ihtiraklı yüzlerce nevileri var. Onları arzu edilen gaye için istimal etmeyi tertibat yapmayı bize öğretiyor. O sayede denizde karada koşuyor, havada uçuyoruz.

Ziraatin mühtaç olduğu bilcümle hususat için, geceyi gündüz yapmak, velhasıl bütün ihtiyacatı beşeriyeyi teshil ona azami faideler temin etmek için imtiyazlar, kutretler veriyor. Bu itibarla fizik malûmatı beşer için ihtiyacatı zaruriye hükümüne girmiştir. Bu ihtiyacı idrak

eden talebesini, mensup olduğu milleti perestişkârane seven, beşeriyete hürmet eden bir muallim vazifesini nasıl yapar?

Bu gün kara tahta günü değil hatta yalnız görme, tetkik etme günü de değil; bu gün onlarla beraber tatbikat hatta tatbikatı her talebenin birer, birer yapması becerikli olması günüdür.

İşte bu esası takiben her dersi, mevcut alât ile noksanlarını mümkün olduğu kadar kendimiz yaparak çocukları becerikli yetiştirmek için kendilerine yaptırılmak tatbiki, tecrübi bir tarzda yürüttük. Her sınıflı dokuzat, onar efendiden mürekkep guruplara ayırarak ders saatları haricinde amelî müzakereler, tatbikatlar yaptırarak şayanı şükrandır ki noksanlarımızı telâfi için noksan vesatle geçirdiğimiz kara günler nihayet buluyor. Bir çok yorğunluklar mukabilinde elde edilen küçük faideler azami istifadelere münkalip oluyor. Çünkü oldukça mühim alâtı edavat siparişi verildi. Geleceklere ilâve edilmek üzere senevi 20 lira kadar bir tahsisat beş, on sene zarfında hayatta kıymetli bir unsur yetiştirmek, hayatımızı kazanmak hususunda iyi bir âmîl olacaktır. Onları teşvikkâr, müteşebbûs müdürlerimizden ulvi, hayrihah, komisyon aza ve reisinden, münsiif, müdebbir rehberlerimiz Maarif dairemizden bekleriz.

Ali Nazmi.

COĞRAFYA.

Bugünkü coğrafya, lâıykile yarım asırdanberi teşekkül etmiş addedilebilir. Şüphe yoktur ki coğrafya beşeriyetin en eski bilgilerinden birini teşkil eder. Bu bilgi ise kolay kolay ilmi bir suretle teessüs etmiş değildir.

Pek eskidenberi insanlar tabii veya arizî sebeplerle buldukları yeri terk edip her tarafa yayılmışlar ve münasip buldukları, yani coğrafi şeraitin kendilerini cezbedtiği mevki ve sahalarda yerleşmişlerdi. Bundan maada fütuhât, keşfiyat gibi sebeplerle beşeriyetin henüz bilmediği yeni yeni kısımlar öğrenilmiş ve coğrafya da bu tanımış sahalara nisbetinde terakkî etmiştir.

Kezalik Asurilerin, Fenikelilerin yardımları, Aristonun izahatı ve diğer bazı âlimlerin faaliyetleri zikre şayandır.

Romalıların, İskenderin, Haçsefer ve Moğol istifaları da gösterilebilir.

Eski coğrafya bu suretle, bilinmiş memleketterin, arz üzerinde yayılmış devletlerin isimlerinden bahseder, rakamı ve isim kalabalığı esasına istinat eder. Eski Yunanlılar bu ilmi bir az daha ileriye sevkettiler, yalnız memleket isimlerinin kalabalığı ile iktifa etmeyip bunların iklimlerinden, mahsullerinden, ahalisinden de bahsederek tasvirî coğrafyaya doğru adım attılar.

Herodot yaptığı uzun seyahatlerde verdiği izahatla tarihi olduğu gibi coğrafyayı da kısmen tenvir etmiştir. Strabon o eski devirlerde 17 ciltlik bir eser telif ederek bu ilme pek çok hizmet etmiştir. Fakat Coğrafyanın hakikî bir ilim olarak teşekkülüne yardım eden 19 uncu asırda Humbolt ve Ritter gibi âlimler olmuştur.

Son zamanlara kadar bir çok faaliyetler neticesinde arzın muhtul kalan diğer kısımları meydana çıkarıldı. Aynı zamanda bu ilme yardımcı olan ilimler de son derece terakkî etti. Bunlar arasında cewiyyat, içtimaiyat, iktisat ilmi, beşer ilmi, jeoloji, hayvanat gibi ilimler zikredilebilir. Mamafî coğrafyanın ayrı bir usulü, gayesi, ve noktai nazarı vardır. Bugün Coğrafya kendi mevzularını, hududunu çizerek diğer ilimler arasında gayet mühim bir mevki işgal eder.

Tedrisatımıza gelince: Coğrafyanın ilmi gaye ve hedeflerini nazri dikkatte bulundurarak nakil, tasvir ve tersime müstenit bir usul takip ediyoruz. Sınıfa girmezden evvel mevzuu lâıykile tespit eder, lâzım gelen malûmatı toplarız. Sınıfta da bu fikirleri terbiyevî bir nizamata tabi tutarak ve tatbikata da ehemmiyet vererek dersti nakil ve tasvire başlarız. Bu hususta azami muvaffakiyet gösterdiğimizi iddia etmiyoruz.

Kitap nazarımızda (yardımcı bir vasıta olduğundan bura saptanıp kalmıyoruz. İfademizin talebenin seviyesine uygun gelmesine dikkat ederiz. Derste talebeyi hareket ve faaliyete sevkedecek sualler sorarız. Ders haricinde de vazifeler tevcihine ehemmiyet vereceğiz. Talebeye ziraatı, toprağı sevdirmek için mevcut fırsatlardan istifade ederiz. Bunun için de yetiştirilen mahsullerin iktisaf kıymet ve ehemmiyeti hakkında amelî temrinler yaptıracağız.

Bütün bunlardan sonra umumiyet itibariyle kanaathâş bir netice aldığımızı da ilâve etmeliyim. Şüpheşiz ki her sınıfta ileri geri çocuklar vardır. Gerileri sınıfta bilhasra derse kaldırmakla ileriletmiye çalışıyoruz.

Yurt Bilgisine gelince : Bunun da ehemmiyetli bir ders olduğu malûmdur. Çocuk bu ders vasıtasıyla cemiyetin, devletin vazifelerini öğrenir, aynı zamanda kendinin de buna mukabil hak ve vazifelerini tanır. İstiptattan nefreti cümhuriyet aşkını, istiklâl ve hürriyet aşkını v. s. yi verebilmek için mevcut fırsatlardan lâıykile istifade ederiz.

Talebeye bu ders yardımı ile asri bir vatandaşın haiz olması lâzım gelen tekmil malûmatı vermek imkânını buluruz.

Bulduğumuz muhit dahilinde fabrika, matbaa, ve diğer devair ve müessesat nevinden vasıtalar bulupça onları görmek ve tetkik etmek üzere talebeyi bazı fenni ziyaretlere götürmek ve bu münasebetle kendilerine tahriri ve tersimi vazifeler vermek ilerdeki faaliyetlerimize mevzu teşkil edecektir.

19. 5. 34

H. Niyazi.

RUMCA.

Rumca dersi programın tahammülü olmadığında her sınıfta haftada iki defa tedris olunur.

Derslerin azlığı ile beraber talebenin Rumcada olan terakkileri kanaatbahş bir derecededir. Biz daha ziyade dersin pratik kısmına ehemmiyet veriyoruz. Bunun içinmekte konusmağa yardım edecek bir kitap takip ediyoruz. Her sene Hükümetin Rumca Preliminary imtihanına talebe hazırlıyoruz ve yüzde sekseni muvaffak oluyor.

Çocukları Rumcaya teşvik için yapılan mektep tiyatrolarında her sene küçük birde Rumca komedi yapıyoruz ve güzel muvaffakiyet gösterilir ve takdir olunurlar.

M. Neet.

“TYPE”

1933-34 ders senesinde ders saatleri haricinde olmak üzere talebe efendilere “Type” dersleri verilmiştir.

Makinelerimizin adedi az olmakla beraber “Type” derslerine bir çak efendiler devam ettiler ve pek ziyade istifade temin ettiler.

Makinelerimiz çoğaldığında “Type” eden efendiler daha ziyade praktis yapmak imkânını bulacaklardır.

Hali hazırda pek seri yazı yazanların adedi mahdut ise de umum müdavimler usule muvafık surette yazmaktadırlar.

Alami ticaret ve memuriyetteki elzemiyeti müsellem olan bu aletlerin ne dereceye kadar lüzumlu ve faydalı olduklarını burada zikretmeğe hacet yoktur kanaatindeyim.

Fehi Fihri.

AMELÎ VE TATBİKÎ İŞLER.

Yukarıda söylendiği gibi bu işler laboratuvarlarda, müzelerde, bahçelerde, açık sahalarla veya atakalarda yapılır.

Her ders mualliminin yazısından anlaşılacağı gibi L'se'de öğrenilen ilimleri mümkün olduğu kadar hayata tatbik etmek yolları ve ilimlerin hayati ve tatbiki kayımları talebeye gösterilmektedir.

Laboratuvar işlerinden makalelerle, kısa da olsa, bahsedilmiştir.

MÜZE İŞLERİ

Müze işleri, bilhassa tabiiyat ve arziyat gibi derslerle alakadardır. Çocuklar muallimlerinin detafat ve yardımları ile böcek, ke'ebek, çiçek, deniz hayvanları kabukları, taş ve müstehase, ağaç çiçek, yaprak, tohum ve tahtaları, koleksiyonları yaparlar. Gene 1933 senesinden beri başlanılan bu faaliyet nebatat, arziyat ve coğrafya muallimlerinin yardımları ile bir hayli ilerlemiştir.

Koleksiyonların istihfaf ettği gaye bilhassa Kıbrıs'ta mevcut olan envain koleksiyonlarını tamamlamak, sonrada kardeş ülkelerindekilerle mübadele sureti ile ve sırf kendi çalışmaları sayesinde hakiki koleksiyonlar vücuda gelirmek bu suretle de cinsleri, sınıfları, taksimleri taferrüatî ile amelî ve tarihi olarak görmektir. Bugün mektep müzesinde bir hayli haşerat ve bir hayli kelebek cinslerini gösteren koleksiyonlar vücuda getirilmiştir.

Bu haşeratın tahnit ve muhafaza yollarına çocuklarımıza afaanın Ziraat dairesi mütehassısları gösterip öğretmek hedefkârlığında bulunmuşlardır. Bazan, talebe öğlelerden sonra muallimleri ile Ziraat dairesine giderek, hazan da mütehassıslar mektebe gelmek suretile bu gayeyi temin etmişlerdir. Bugün muhtelif sınıflarda böcek koleksiyonu yapmağa öğrenmiş bir hayli talebemiz vardır.

Bu işler meyânında küçük kuşları, karga, güğercin, baykuş, hatta leylek ve bazı büyükçe su kuşları, kirpi, tavşan, kobay ve emsali kuş ve hayvanları doldurmak işleri de dahildir. Çocuklarımız bu işleri de Ziraat dairesi mütehassıslarından öğrenmişlerdir.

Her ne kadar ilk tecrübeler kâfi derecede muvaffakiyetli olma-
mışsada sonrakiler daha iyileşmiştir. Bugün mektep müzesinde
güvercin, kırlançık, baykuş yavrusu, bazı su kuşları, kobay, kirpi ve
tilki gibi bazı hayvan doldurmaları vardır.

Bunlardan maada adada bulunan mühim yılanlardan da ispiroto
içinde muhafaza edilmekte bulunan, irili ufaklı, bir düzina kadar
yılan mevcuttur ki bunları çocuklar köylerinden tutup getirmişlerdir.

Kolleksiyon işleri içinde mühim bir kısımda taşlar, müstehaseler
ve deniz böcekleri kabukları teşkil eder. Bunları da çocuklar
köylerinden getirirler veyahut muallimleri ile gezintileri esna-
sında toplarlar. Bunların tasniflerine yardımcı da adanın asari
atika ve muze işleri ile uğraşan ve mekteple yakından
alakadar olan mütehasıs Mr. Ganis vadedmiştir.

Ağaçların tohum, çiçek, yaprak ve tahtaları kolleksiyonları
için adanın Orman müdürü Dr. Unvin kıymetli yardımını
vadedmiştir.

Hasılı müzede çocuklar bu amelî ve tatbiki işlerle bir
çok malûmat elde etmektedirler.

Müze işleri arasında bir da teşrih işleri vardır. Hayvanat
muallimi tatbikat derslerinde kestiği hayvanların beyin, ciğer,
mide, yürek, gibi cihazlarını ispiroto içinde muhafaza sureti ile
kolleksiyonlar vücuda getirdiği gibi, hayvanların kemiklerinden
de istifade sureti ile iskelet kolleksiyonları yapılmasına
talebeyi alıştırmaktadır.

BAHÇE İŞLERİ

Hem talimî, hem tatbiki, hem terbiyevî hem de tozyimî
ve bedîî bir mahiyette olan bahçe işleri de mektebin mühim
işlerindedir. Talebe tohum ekme, fide yetiştirmek, çiçek
almak, ağaç dikmek, gübrelemek, sulamak, fasileleri tayin
ve tefrik etmek suretleri ile nebatat hakkında malûmatlarını
hem artırmak, hem de kuvvetlendirmektedirler. Kısım kısım
ayrılan numune veya mektep bahçesinde talebe nöbette
vazife ve tatbikat görür.

AÇIK SAHALARDA TATBİKAT

Talebe ya sınıf sınıf veya bütün mekteple gezintilere
gittikçe buldukları yerlerde muallimlerinin delâletlerinden
istifade ederek amelî ve tatbiki malûmat alır.

Dağlarda kırlarda yetişen otları, çiçekleri, ağaçları
tetkik eder. Rastgeldikleri böcek, hayvan ve haşereyi toplar.

Taş, müstehase ve saire ile alakadar olur. Coğrafya,
Arziyat ve Riyaziyat tatbikleri yapar.

Ayrıca Tarihi ve tetkiki gezintiler de yapılır. Fabrikalar,
matbaalar gelir, izahat alınır.

ATELİE İŞLERİ

Talebe amelî ve tatbiki işlerin bir kısmını da
atelielerde görür. Hendese ameliyat ve tatbikatının resmi hattı
tatbiklerinin hususî bir kısmını pek yeni, pek küçük fakat
oldukça faydalı olan marağozhanede görür. Kırlan sıra,

Marağoz şubesinde ince işler kısmı.

masa, kürsü, iskemle ve saire gibi şeyleri tamir ettikleri gibi elajer, masa, camlı, camsız dolap, kütü v. s. de yapar. Geçen sene bir marangoz ustasının yardımı ve nezareti ile bu işe başlamış olan efendiler bu sene sadece sadece muallimlerinin nezaretleri altında çalışmakla ve çok faydalı işler görmekte idirler.

Bu gün mektep müzesinde talebe tarafından yapılmış dört dane camlı masa, müteaddit kolloksiyon kutuları, Hastahane'de camlı bir ecza dolabı, muallim odasında ve sair yerlerde müteaddit raflar küçük büyük masalar, mektep bahçesinde üç tane fennî arı kovanı, iki büyük fennî kümes, müteaddit güvercinlikler vardır.

Eundan marangozhanenin bir de ince işler yapan kısmı vardır ki ondada talebe sırf kendi gayreti ile sazlar, kemanlar yapar ve kabartma oymalar vücuda getirir. Bu sene talebe tarafından yapılan kabartma bir izci arması, izcilerin teftiş ve müsabakaları merasiminde mektep izcileri tarafından Vafiye hediye edilmiştir. Yapılan saz ve kemanlar da mektep muzikası talebesi tarafından çalınmaktadır.

MEKTEP MÜCELLİTHANESİ

Mektebin bu sene başlayan bir de mücellithanesi vardır. Burada mütehassıs ve sanatkâr bir muallimin nezaret ve yardımı ile çocuklar kitap ciltlemeği mütenevvi defterler yapmağı, harita ve sair bezlemeği, süngar kâğıdı koymak için altırk, albüm bezden, muşamba veya deriden cep cüzdanları,

Mücellithane kısmında bir çalışma anı.

para çantaları, mektep çantaları, büyük, küçük kütü, bavıl v.s. yapmağı öğrenir. Bu işler için deri temizleyip boyamakta, altınla yazı basmakta ve daha buna mümasil bir çok elişlerinde mümarese peydahlar.

Mücellithane kendi varidatı ve talebe tarafından işletilen kantin hasılatı ile mualliminin maaşını verdiği gibi, taksitle elde ettiği büyük bir kitap bıçağı, büyük bir karton bıçağı, biri büyük ikisi küçük iki pressa ile bir Singer ayak makinesinin taksitlerini de ödemektedir.

Mücellithane bütün talebenin, mektep kütüphanesinin, bazı muallimlerin kitaplarını ciltlediği gibi harice de yüzlerce kitap ciltlemiş, defterler yapmış, haritalar bezlemiştir. Mektebin bütün talebesi nöbetle öğlelerden sonra bu işlere iştirak eder.

KUNDURA ATELİSİ

Mektebin bir de pek küçük kundura ateliyesi vardır. Buna isteyen bazı efendiler devam eder. Mutahassıs bir kunduracı haftada iki kerre öğlerden sonra gelir kendilerine kundura, terlik ve saire biçip dikmeği gösterir. Yirmiye yakın efendi bu küçük atelieyeden feyzalmış terlik ve kundura dikmeği öğrenmiştir.

TERBİYE İŞLERİ.

Terbiye işleri likâi, içtimai, bedii ve bedeni kısımları şamildir.

Fikri terbiye işlerinde resmi dersler haricinde talebenin tekâmül ve inkişafı için konferanslar teşkil edilmiştir. İçtimai, bedii ve bedeni terbiyelerini temin ve tarsin için de resmi programları haricinde kendi kendilerini idare, ve bütûn insani melekelerini tenmiye maksadı ile de bir talebe birliği teşkil edilmiştir.

KONFERANSLAR

Konferanslar, talebenin ders tatbikatı nevinden sınıf dahil veya haricinde sınıflarına ve ya tekmil mektep arkadaşlarına verdikleri muhazeralardan harîç olmak üzere tertip olunmaktadır.

Gaye talebenin müktesabatını artırmak, tedrisata, her hangi bir sebeple arız olmuş bulunan sektelerden dolayı aksayan malûmatı tamamlamak, halk önünde muntazam söz söylemeği alıştırmak, tetkik ve tettebbûü sevdirmek, mektep dersleri haricinde içtimai, bedii, sıhhi, hayattî keşifler, yenilikler ve terakkilerle talebeyi temasa gelirmektir.

Konferanslar başlıca dört nevidir:

1. Talebe tarafından verilenler.

Edebiyat, tarih, içtimaiyat spor v.s hakkında, muallimleri ile görüşüp, mevzuları hazırladıktan sonra

tetkikat yapılarak hazırlanır. Umum mektep talebe ve muallimleri hazırunda verilir. Harîçta, diğer mektep talebe ve muallimlerinden ve sair alâkadâr olanlardan da iştirak edenler bulunur.

II. Muallimler tarafından derslerle alâkadâr olarak verilenler :

Program veya kitap değışmeleri gibi bazı zaruri sebeplerle aksayan dersleri telâli maksadı ile talebeye mahsusan ders harîçlarında verilir. Gerek mektep muallimlerinden, gerek harîçtan isteyenler iştirak edebilirler.

III. Muallimler tarafından talebenin malûmatının tevsîi likrini takviye için derslerden tamamıyla harîç olarak verilen konferanslardır.

Bunlara kız Lisesi talebe ve muallimleri, diğer mektep muallimleri ve alâkadâr gövnenlerde devam edebîîler.

IV. Mutahassısalar tarafından verilen konferanslardır. Bunlar umumî sıhhat işleri, spor, ve bediiyyat hakkında verilen konferanslardır ki verildiğı esnada projeksiyonla bazı levhe, harite, resim v.s de gösterilir. Bazanda g an o'ondan veya diğer musiki aletlerinden de istifade edilir.

Bİ SENE VERİLEN KONFERANSLAR

24 - 1	6 s.	7 de İzçiligin menşei - Colonel du plat taylor.
21 - 2	" "	8 de Yunan tarihi - Midhat Bey
1 - 3	" "	3 de Selçukiler - 23 Y. İzzettin El.
1 - 3	" "	8 de İngiliz edebiyatı - Mr. St. Georges
8 - 3	" "	3 de İçtimai bakımda din - Dr. Nuri Bey
8 - 3	" "	8 de Yunanistan tarihi - Midhat Bey
15 - 3	" "	3 de Shakespeare - Esat Bey
15 - 3	" "	8 de Lâle devri - 82 Nafiz El.

22-3	ö. s.	3 de Beethoven - Bedelyan Ef.
5-4	" "	3 de Kıbrıs coğrafyası - Zeki Bey
5-4	" "	8 de Makedonya tarihi - Midhat Bey
12-4	" "	7 de Mısır tarihi - Niyazi Bey
12-4	" "	8 de Finike ve Kartaca tarihi - Midhat Bey
19-4	" "	8 de Roma tarihi - Midhat Bey
26-4	" "	8. 30 da Roma tarihi - Midhat Bey
6-5	" "	3. 30 da Kıbrıs tarihi - Midhat Bey
10-5	" "	5 de İctimai bakımdan ilim - Dr. Nuri Bey
13-5	" "	3. 30 da Kıbrıs müzesi - Midhat Bey
15-5	" "	7. 30 da T. Fikret - I. Hikmet Bey

KÜTÜPHANE

Mektebin, debbah Derviş Efendi vakfından tesis olunmuş bir kütüphanesi vardır. Kütüphaneye her sene bu vakıftan on İngiliz lirası verilir. Bu para ile Türkçe, İngilizce, Fransızca, kitaplar getirilir, geçen sene Türkiye'den yirmi baş liralık kadar Tarih, Edebiyat ve İlahî kitabı alınmıştır.

Ayrıca merhum Maarif vekili Reşit Galip Bey tarafından Türkiye Devlet Matbaası neşriyatının bir çok kıymetli kitapları hediye edilmiştir. Mektep müdürü I. Hikmet Bey ve Kanaat kütüphanesi sahibi İlyas Efendi tarafından da bazı Türkçe kitaplar hediye edilmiştir.

Mr. Ganis tarafından da tarihi edebî ve ilmi bir çok İngilizce kitaplar verilmiştir. Bu zat mektebe vakit, vakit, bir çok mecmualar da hediye etmektedir.

Talebe kütüphaneden, teneffüs ve tatil zamanlarında istifade eder. Kütüphanenin idaresi hususi bir talimat ile ifa edilmektedir. Talebe, spor muallimi Yusuf Ziya Beyin nezareti altında, nöbetle kütüphaneyi idare eder.

TALEBE BİRLİĞİ.

Birliğin faaliyeti sül L'se dahiline inhisar eder.

Gayesi talebenin kendi kendisini idareye alıştırmak, içtimai, bedî, bedenî meleke ve kabiliyetlerini tenmiye ve tasliye etmektedir.

Birlik 1932 - 1933 senesi başlamıştır. İlk faaliyeti; talebenin kendi yemeklerini kendileri pişirip kendileri yemek sureti ile tecelli etmiştir.

Leyli talebe münferiden yemek yapar ve münferiden yerd. Her fert kendi hesabına çalışırdı. Birlik vücuda gelince talbe kendi arasında bir teşkilât yapıp nöbetle yemek pişirmek, nöbetle bulaşık ve çamaşır yıkamak nöbetle çarşıdan malzeme ve erzak almak, nöbetle yemekler taşıdıp sofralara hazırlamak ve toplamak esaslarını kabul etti

K. T. L. Talebe Birliği.

Bu suretle her ay nihayetinde, tutulan hesaplar gözden geçirilir ve masraf yemeğe iştirak eden leyli talebe arasında taksim olunurdu.

Bu teşebbüsün bir çok hayırlı neticeleri olmakla beraber bazı mahzurlu noktaları da görüldü. 1933 - 1934 ders senesi iptadısında yemek işleri bazı tadilata tabi tutuldu. Yemek pişirmek işi maşlı iki aşçı kadına verildi. Alım satım işleri bir muallimin nezaretine tevdi olundu. Talebe erzak tartıp verilmesine, yemek pişirme ve dağıtılmasına iştirak etti.

Yemek tevzii nöbet ile kendilerine aitti. Haftalık bir yemek listesi tertip olundu. Mevsime göre bu listede tadilat yapılıyordu. Leyli talebe mukannen olarak ayda peşinen on şilin veriyordu ki öğün başına üç kuruş düşer.

Yemek salonu.

Geçen sene, mektepte teşkili düşünülen, kooperatifin bir başlangıcı olmak üzere talebe tarafından idare olunan bir de

Kantin açılmıştı. Bu sene bu kantin talebenin yardımı ile, mezunlardan birinin idaresine verildi. Tabii hüsnü idare ile bu teşekkül iyi ve essız bir kooperatif olabilecektir. Ciltecilik, kunduracılık, kutuculuk ve ileride tesisi düşünülen terziilik ve matbaacılık gibi şubelerle birleşerek hakiki bir kooperatif hali alacak olan kantin işi şimdilik rüşeyim halindedir. Buna mukabil bu seneki birlik aşağıdaki şubelerde, biri birinden hayli farklı olmakla beraber, bir çok faaliyet gösterilmiştir.

BİRLİĞİN ŞUBELERİ, NİZAMNAMESİ

VE HER SENEKİ FAALİYETLERİ.

Birliğin müsamere, hitabet ve irşat, musiki, mecmua, resim ve heykeltıraşı, sıhhat ve spor, inzibat ve tenezzüh diye ayrılan yedi şubesi vardır. Bunlardan maada bir de fakirlere yardım için talbe arasında teşkil olunmuş sandığı vardır.

Sandık bu sene yemek parası vermeyen bazı fakir talebeye yardım etmiş, bir kısmının yarı, bir kısmının bütûn yemek parasını vermiştir. Bazı fakirlerin de mektep ücretlerine muavenette bulunmuştur. Bu teşkilât talebeyi kendi aralarında karşılıklı yardıma alıştırmaya vesile olan çok canlı ve çok ehemmiyetli bir topluluktur.

Haftada ihtiyari olarak verilen yirmi paranın, bir kuruşun birikerek bir arkadaşı besleyecek, okutacak bir yekûn teşkil ettiğini gören genç yardımın yaşlıca gücünü

anlamakta güçlük çekmiyor. Bu yardımı daha şuurlu, daha istekli bir surette atıyor. İctimai, insani bir borcu öderken ictimai insani bir terbiyenin sarsılmaz temellerini de kendi eli ile atmış oluyor.

K. T. L. T. B.

Nizamnamesi.

1— Teşkilâtın ismi "Kıbrıs Türk Lisesi Talebe Birliği" dir.

2— Kıbrıs Türk Lisesi Talebe Bir'igi, teşkilâtını berveçhiâti şubelere ayırmıştır:

Mûsamere, hitabet, ve inşat, musiki, mecmua, resim ve heykeltıraşi, sıhhat ve spor, inzibat ve tenezzüh.

3— Kıbrıs Türk Lisesinin her talebesi, Birliğin tabii azasıdır.

4— Birliğe her sınıftan berveçhiâti her adette mümessiller, intihap olunur:

XI	10	kişi
X	6	..
IX	4	..
VIII	4	..
VII	4	..

mecmu: 28

5— Her şubenin faal azaları mümessiller arasından intihap olunur.

6— Her şubenin azalarının adedi:

Mûsamere 6. Hitabet ve inşat 5. Musiki 5
Mecmua 9. Resim 5. Spor 3. Sıhhat 3.
Inzibat ve tenezzüh 12.

7— Para işleri için son sınıftan umumi bir sandık emini bulunur.

8— Sandık emini, yanında bir liradan fazla bulduramaz. Bu mikdar geçince mektep idaresinin gösterdiği her hangi bir bankaya reisle beraber teslim edecektir.

9— Sandık emini 10 şiline kadar masraf yapabilir.

10— Sandık emini her ay nihayetinde teşkilâtın varidat ve mesarifati hakkında bir rapor verecektir.

11— Mümessiller her on beş günde bir, ictima edecektir.

12— Mûzakeratı idare için mümessiller arasından bir reis ve mukarreratı kayıt için bir kâtip intihap olunur.

13— Fevkalâde ahval zuhurunda reis meclisi ictimaa davet edebildiği gibi azalardan asgari 10 kişinin arzusu ile reis meclisi toplamağa mecburdur.

14— Mümessillerden biri reisin gayri kanuni bir halini gördüğünü mecliste iddia ve isbat eder ve mümessillerin ekseriyeti reise ademi itimat beyan ederse reis, reislikten düşer.

Birlik şubesinin bu seneki faaliyetleri noksanzı olmamakla beraber, ehemmiyetsiz de değildir.

Mûsamere şubesi sene içinde oldukça değerli bir gayret göstermiştir. Şube kendi faaliyeti ile aylık mûsamere tertip ettiği gibi bazı sınıflar tarafından verilen mûsamerecelere de nezaret ve muvvenet etmiştir.

BİRLİĞİN VERDİĞİ AYLIK MÜSAMERELER

- 11 K. E. gecesi : Kır eğlencesi Piyesi, Monolog, Şiir, Musiki
5 K. S. .. : Çapan oğlu, Monolog, Şiir, Musiki
15 Ş. .. : Katil, Kır eğlencesi, Komedi, Musiki
16 M. .. : Sarhoş adam, Gazeteci düşmanı, Cesaret rekoru.

SINIFLAR TARAFINDAN VERİLEN MÜSAMERELER

18 K. E. Dokuzuncu sınıf tarafından : Cesaret rekoru, Vazife, Şeret yolu, Musiki,

23 Nisan gecesi Dokuzuncu ve Onuncu sınıfların iştiraki ile: Mavi Yıldırım, Operet, Komedi, Musiki,

7 Mayıs Sekizinci sınıf tarafından : Kürsüden uzakta, İstiklâl, Arapça değilmi uydur uydur söyle.

Bu müsamerelelerin bir kısmı münhasiren mektebin kendi talebe ve muallimlerine verilmiş. Bir kısmı da Kız Lisesi ve diğer mekteplere de teşmil edilmiştir. Bazılarından duhuliyeye olarak alınan birer kuruşla mektep sahnesinin eksikleri tamamlanmış, perdeler yapılmış, masraflar kapatılmıştır.

Bundan maada Lise İzçileri tarafından 3 Mayısta umuma mahsus duhuliyeli bir müsamere verilmiş, müdür İ. Hikmet Bey tarafından yazılmış "Fadıl kampında,, adlı bir İzci piyesi temsil edilmiş, Engine, Dağlara adlı musikili İzci şarkıları söylenmiş ve "Ay,, adlı musikili ve oyunlu bir şarkı okunmuştur. Müsamereleler umumiyetle muvaffakiyetli olmuş ve takdir edilmiştir. Bazı piyesler de talebe tarafından yazılmıştır. Müsamerelelerde İngilizce ve Rumca şiirler de okunmuş, komediler gösterilmiştir.

SENELİK UMUMİ MÜSAMERE

18 Mayıs Cuma günü ö. s. üçte umum talebaya gece dokuzda da umum halka olmak üzere Lise senelik müsameresini vermiştir. Bu müsamerede son sınıf talebesinden Ömer Faik Elendi tarafından yazılmış "Zulmet,, adlı milli bir piyes Onuncu sınıftan Faruk Naliz Elendi tarafından yazılmış "Zindan,, adlı milli ve içtimai bir piyes ve "Züğürtlüğe veda,, adlı bir de komedi ile İngilizce ve Rumca bir komedi temsil edilmiş ve son sınıf talebesinden Rifat dokuzuncudan Gemal ve Lütfi Elendiler tarafından yapılmış sazlarlı on üç kişilik bir zeybek oyunu oynanmıştır. Bundan maada mektebin bandosu, orkestrası ve saz takımı ile alaturka ve alafranka şarkılar çalınmıştır. Bu müsamerenin hususiyeti bütün faaliyeti talebe tarafından gösterilmesindedir. Türkçe piyesler kendileri tarafından yazılmış Türkçe şarkılar kendileri tarafından yazılmış ve bestelenmiş, sazlar ve bazı kemanlar kendileri tarafından yazılmış ve çalınmıştır.

Bu suretle müsamere şubelerinin faaliyeti ile musiki ve inşat şubelerinin faaliyeti birleşmiş oluyor. Musiki şubesi, resmî ders saatleri haricinde keman, mandolin, ut, fülüt, saz gibi aletlerle mümareleseler yapmış, gerek musiki mualliminin, gerek musiki aşına olan Spor mualliminin ve gerek haricîtan gelerek İzçilere şarkı ve musiki gösteren bestekâr Mesut Beyin yardımları ile hayli terakkî göstermiştir.

Mecmua şubelerinin faaliyeti oldukça mahdut kalmıştır. Geçen sene bazı sınıfların teşebbüsleri ve bazı muallimlerin nezaretleri ile çıkan ayrı ayrı mecmualara mukabil bu sene şube tarafından "UMUT,, adlı bir mecmua

çıkarılmıştır. Fakat mecmuanın ancak birinci sayıyı çıkabilmiştir.

Resim şubesi de resim mualliminin nezareti altında kara kalem ve yağlı boya olarak bir hayli resimler vücuda getirdiği gibi ressam Şeref Beyin nezaret ve yardımı ile mektep sahnesi için büyük bir perde tersim etmiştir. Mektebin bazı ulu' telek tabela ve boya işlerini de bu şube ifa etmektedir.

Sihhat ve spor, şubesi de üzerine aldığı vazifeyi yapmağa çalışmıştır. Yatakhane ve yemekhanelerde, sınıflar ve mütalâahanelerde temizliği temin için talimatlar yapmış, sıkı nezaretle bulundurmuş, oyundan spordan korkan arkadaşlarını oyuna, spora alıstırmak için uğraşmıştır. Spor işleri ayrıca bahsi mahsusunda görülecektir.

İnzibat ve tenezzüh şubesi de imkân mertebesinde çalışmış, hayli muvaffakiyet göstermiştir. Gerek mektep dahilinde, gerek mektep haricinde talebenin hem kendinin hem de mektebinin şerefini muhalaza edebilmesi için uğraşmıştır. Kendi kendilerini idare usulüne doğru kuvvetli adımlar atmışlar, sendeledikleri olmuşta, düşmeden kendilerini toparlamışlardır. Bazı kuşanlarda vermemiş değillerdir. Umun talebe 3 Martta "Çıkkö., ya bir tenezzüh yapmış, öğle yemeğini manastırın arazisinde yemiş, top ve sair syunlar oynanmış akşam mektebe dönmüştür.

2 Mayısta Larnakaya gidilmiş. Evkal tarafından "Hala Sultan., da talebe ve muallimlere bir öğle yemeği ziyafeti verilmiştir. Talebe bir müddet denize girip eğlen-dikten sonra sahilde piyasa yerinde bando çalınmış ve geç vakit mektebe dönmüştür.

SPOR:

FUTBOL.

Takriben 1902 senesinde İdadi İngilizce muallimliğini yapan Mr. Tomson tarafında tesis edilmiştir. Şöyle böyle 32 senelik hayatı vardır demek oluyor Mr. Tomson muallim bulunduğu müddetçe bizzat meşgul olmuş ve pek ziyade teşvikte bulunmuşlardır.

Pek hayırlı bir başlangıçla bize bu güne kadar pek çok şeyler kazandıran bu kıymetli futbol hocasının kurduğu esas üzerinde bir çok kıymetli muallimler çalışmışlar ve bu sevimli sporu idame ettirmişlerdir.

Mr. Tomson ve ondan sonra gelen muallimlerin ne teşkilâtla çalıştıkları hakkında kat'i bir söz söyleyemez isek te, yalnız mektebin İdadi, Sultani ve Lise ismini taşıdığı zamanlarda yani 1926 senesine kadar ki benim mektebe devam ettiğim seneye musadiftir, muhtelif takımlar teşkil edilmiş 1923 - 24 senesine kadar mektep çok iyi neticeler almış ve kıymetli oyuncular yetiştirmişti.

Bundan anlaşılıyor ki mektep iyi bir teşkilât altında çalışı-yordu. 1926 senesinden 1934 senesine kadar geçen müddet zarfında Lisede bizzat bu sahada meşgul bulundum. İlk iki sene muallim Mr. Dale idare etmişti. O zaman her oyuncunun futbola iştirak ede bilmesi için mutlaka bir şilin dühuliyeye vermesi mecbri kılınmıştı. Bu eylem devam etmemektedir. Mr. Dale zamanında daha ziyade kulüplerle maç yapılıyordu ve çok iyi neticeler elde edilmekte idi. Mekteplerle pek nadir oynandığını hatırlıyorum. Ve zaten Lise dercesinde takım çıkara bilen bir İngiliz mektebi ve bir de Amerikan Akademi Mektebi vardı ki ilk iki sene zarfında bunlarla da hiç karşılaşılmamıştı.

Mr. Dale aynı zamanda çok kıymetli bir oyuncu idi. 1928 de mektebi terkedince o sene mektebe müdür olarak Mr. Henri gelmiştir. Doğrudan doğruya bir futbol muallimi bulunmadığı için futbol işlerine Mr. Henry bizzat vaz'iyet etmişti ve işte o sene Mr. Henri tarafından takım kaptanı tayin olundum.

Mr. Dale ile mektebin dört iyi oyuncusu daha aynı senede mektepten ayrılmış buldukları cihetle takım zayıflamış ve o senenin mecmuasında gösterildiği gibi iyi neticeler alınamamıştı. Fakat evvelkine nisbetle gittikçe iştirak edenlerin adedi arttığı için ertesi sene Mr. Alford gibi tekrar iyi bir oyuncu muallim olarak tayin edildi, onun gayret ve teşviki pek az zaman zarfında takımın muvazenesini temin etmiş ve ondan hayli istifadeler edilmiştir.

Mr. Alford mektepte üç sene spor muallimliği etmiştir. Bu müddet zarfında maalesef gerek futbol gerek atletizmde alınan neticeler tesbit edilmemiştir. Fakat 1930 - 31 senesinde Lefkoşa timlerine alt olan lıkmaçlarına Lise de iştirak etmiş ve bu senenin futbol mevsimini bu maçlara hasretmişti. Fayna kalamamış ise de mektebin çok iyi bir futbol kadrosu vardı. Kulüplerden bazıları müstesna yalnız bir mektebe mağlup olmuş ve gal adedi itibarile bütün mekteplere galebe çalmıştı. Neticeler tespit edilmiş olsaydı bu fark daha açık gösterilmiş olacaktı. Mr. Alford 1931 - 32 ders senesi nihayetinde mektepten uzaklaşmış ve 1932 - 33 senesi bu vazife bana verilmiştir.

İlk sene futbola iştirak eden talebenin adedi yetmiş bulmuştu ki mektepte talebe olarak bulunduğum altı sene zarfında hiç bir zaman yetmiş kişi oyuncunun bulunduğunu hatırlamıyorum. Bu adette oyuncunun iştiraki oyun ve çalışma tarzımızın değişmesi neticeleri büsbütün değiştirmişti.

Geçen sene futbol sahasında mektebia dört ve bu sene

1932-33 senesinin 11 leri,

üç takım temsil etmiştir. Her iki sene zarfında futbolda alınan neticeler atide gösterilmektedir :

1932 - 33 SENESİ FUTBOL MÜSABAKALARININ NETAYICI

BİRİNCİ TAKIM

Spor kulübü	kazandı	2-1	İngiliz askerleri	kazandı	2-1
Terazanta mektebi	"	4-1	"	"	3-2
Leymosun Türk kulübü	"	4-0	Leymosun Ael ku.	kaybedildi	6-1
Amerikan Akademi	"	3-2	İngiliz mektebi	kazandı	2-0
İngiliz Askerleri	berabere	1-1	Amerikan Akademi	"	2-0
Mağusa Türk Kulübü	"	1-1			

-İKİNCİ TAKIM-

İngiliz Mektebi	kazandı	2-0	Reşadiye Kulübü	kazandı	4-0
Polis	"	4-0	"	"	4-1
İngiliz Mektebi	"	5-1	"	berabere	1-1
Ermeni Mektebi	"	3-0	İngiliz Askerleri	kaybedildi	1-0
" Esnaf Kulübü	"	1-0	"	"	3-1

-ÜÇÜNCÜ TAKIM-

Ziraat Mektebi	kazandı	2-1	Ziraat Mektebi	kazandı	2-1
----------------	---------	-----	----------------	---------	-----

-DÖRDÜNCÜ TAKIM-

Ruşti Mektebi	kazandı	2-1	Ruşti Mektebi	kaybedildi	3-1
"	"	3-1	"	"	2-1
"	kaybedildi	3-0	"	"	3-1
"	berabere	0-0	"	"	4-0
"	"	kazandı	"	"	

1933-34 SENESİ FUTBOL MÜSABAKALARININ NETAYICI

-BİRİNCİ TAKIM-

Trast Kulübü	berabere	1-1	İngiliz Mektebi	kaybedildi	1-0
Samuil Mektebi	kazandı	1-0	Ligiyon Mektebi	kazandı	5-0
Amerikan Akademi	berabere	3-3	Polis	"	7-0
Ermeni Eytam Mok.	kazandı	6-0	"	"	4-1
Olimpiyakos Kulübü	"	4-3			

-İKİNCİ TAKIM-

Gençler Birliği	berabere	2-2	İngiliz Mektebi	kazandı	1-0	
"	"	kaybedildi	4-2	"	Askerleri kaybedildi	4-0
Ermeni Eytam Mek.	kazandı	5-1	Tapu Dairesi	kazandı	4-1	

-DÖRDÜNCÜ TAKIM-

Ruşi Mektebi	kaybedildi	3-1	Fuşi Mektebi	kazandı	2-2
"	"	kazandı	3-0		

1932 - 33 ve 1933 - 34 sensinde görülyorki fevkalâde denecek kadar iyi neticeler elde edilmiştir. Bilhassa 1932 - 32 senesi maçlarında birinci takım yalnız bir defa mağlûp olmuştur ki buna en parlak devir diye kaydedebiliriz. İşte bu pek sevimli, pek faydalı futbol oyunu, başladığı günden bu güne kadar muhtelif safahat geçirmiş, mektebe ve memleket gençliğine çok hayırlı şeyler kazandırmıştı.

Mekteplerde futbol talebenin سعی ve ahlâkı üzerine çok iyi tesirler yapan, beden ve dimağlarını inkişaf ettiren, sağlam ve kuvvetli vucut sahibi eden, iyi görgülü, iyi muhakeme sahibi ve muti bir genç olarak yetiştiren ve terbiye eden en büyük bir vasıtaadır. Bu güne kadar alınan neticelerle faydaları daha ziyade anlaşılan futbol oyununun hemen oynanmadığı mektep ve yer kalmamıştır.

Lisede elyevm futbola duhul için her efendinin muayyen bir para vermesi lâzımdır. Böyle olmakla beraber her sene ve bilhassa bu son bir kaç sene zarfında talebede futbola karşı çok fazla istek görülmekte ve iştirak edenlerin adadi büyük bir yokün tutmaktadır.

Lisede her talebenin futbol oynaması mümkün değildir. Fakat her efendinin spor yapması mümkün ve şarttır. İşte bu cihet nazarı itibara alınarak Liseye başka sporlarda konmuş ve diğer boşta kalanların istifadelerine çalışılmıştır.

Böyle olmakla beraber Lisede spor yapmayan bir hayli talebe göze çarpmaktadır. Buna da sebep her talebenin lâkal bir sporla meşgul olmak mecburiyetinde bulmaamsıdır.

Pek kıymetli müdürümüz İsmail Hikmet Bey Liseye müdür olarak geleli den beri bir çok eksiklerimizi tamamladılar. Ekalliyette bulunan alelumum sporcularımız teşviklerle ekseriyeti teşkil ettiler. Ümit edilirdi yeni seneler için her talebnin lâkal bir sporla iştiğali mümkün ve mecburi kılınacak ve bu suretle spor yapmayan talebeler faaliyete geçirilmiş olacaktır.

ATLETİZİM.

Lisede Atletizime 1923 te başlanmıştır. Şöyle böyle 11 senelik hayatı olan bu pek zevkli spor oyunları her sene ilk bahar mevsiminde oynanmaktadır. Kimin zamanında ve kimin tarafından başlatıldığı kat'i suretle tespit edilmeyen bu oyunlara her sene futbol mevsimini müleakip bir buçuk iki ay kadar bir müddet ayrılarak çalışılıyor ve ekseriyetle Nisan ayında muayyen bir gün ayrılarak Hükûmetin oyun sahasında, unumun muvaceh - sinde, müsabaka mahiyetinde, yine mektebin kondi tatebesi bir arasında oynanıyor. Bugün talebenin en zevkli ve unutulmaz günüdür. 1928 senesine kadar alınan neticeler tespit edilememiş ise de çok iyi koşucular, atlayıcılar ve atıcılar yetişmiştir. Ve elyevm yetişmektedir. 1928 de Mr. Henri'nin gayretile bütün spor netayici tespit edilmiş ve o senenin mecmûc.ında gösterilmiştir. Ondan sonra 1933 senesine kadar bu cihet yine ihmal edilmiş ve nihayet 1933 de tekrar tespit edilmiş, zirde gösterilmektedir:

1933 senesi Atletizimde Kazananlar.

1933 SENESİNDE ATLETİZİMDE ALINAN NETİCELER :

100 yarda	İnci	M. Celal	10 1/2 saniye
220 "	"	Kongur	26 1/2 "

Gülle atma	1nci	Enver	mesafe	32-11 ayak
1 Mil	"	273		5 dakika 26½ saniye
Manialı koşu	"	Kongur		16½ saniye
Kurs atma	"	Enver		108 ayak 5 inç
Yarım mil	"	273		2 dakika 28½ saniye
Uzun atlama	"	Ahmet		17 ayak 10½ inç
440 yarda	"	Kongur		1 dakika 2½ saniye
3 Mil	"	Ahmet Reşat		18 dakika 18 saniye
Yüksek atlama	"	Ahmet		5 ayak 1 inç
Menzilli koşu	"	Nehariler		
İp çekişme	kazanan	Leyliler		

Lisenin senelik atletizim hayatını bir nazarı tetkikten geçirecek olursak göreceğiz ki bu sahadaki bütün faaliyeti kendi talebesi arasında kalmış ve hiç bir mekteple boy ölçüşmemiştir.

Bu mümkün olmuş olsaydı talebenin daha iddialı bir geçişe hazırlanmak için çok muntazam çalışacakları ve çok alâka gösterecekleri şüphesiz olacaktı. Her sene atletizime iştirak eden talebenin adedi "40,, ı bulmaktadır.

Futboldan sonra en ziyade alâka gösterdikleri ve ehemmiyet verdikleri oyunlar bunlar olmasına rağmen bu miktar azdır diyebiliriz. Lise atletiziminde bu günkü bulunduğu vaziyetten çok yüksekte olabilirdi eğer binasının ittisalinde talebenin hazırlanmasına müsait bir sahası olsaydı mektebin her nekadar da şimdi bir sahası var ise de, evvelâ mektep binasından çok uzakta, saniyen her tarafı açık ve spor eşyasının orada muhafazası için bir yeri yoktur.

Diğer mektepler atletizim sahasında bizden belki daha ziyade varlık göstermektedirler. Fakat unutulmamalıdır ki bu vaziyette olan mekteplerin ayrı ayrı zikredilen tarzda sahaları ve vasıtaları vardır.

Hasılı çok müsait şerait içerisinde çalışıyorlar bu noktada bizden farkları vardır. Böyle olmakla beraber mühtelif senelerde şayanı takdir derecede "rekor,, lar yapan talebeler yetişmiştir. Bu sene malesef rekorlar tutulmamıştır yalnız kazananların isimlerini yazmakla iktifa edeceğiz.

1934 SENESİNDE ATLETİZİMDE KAZANANLAR :

100 Yarda	1nci	Hilmi Reşat	2nci	Ömer Faik
" "	ortalılar	Hasan	"	Şinasi
" "	küçükler	İrfan Gültekin	"	Reşat
220 "	"	Hilmi Reşat	"	Derviş Mehm.
" "	ortalılar	Hasan	"	Şinasi
" "	küçükler	İrfan Gültekin	"	Ertogrul
" "	mezunlar	Mustafa Sıtkı	"	M. Cavit
440 "	"	Hilmi Reşat	"	Derviş Mehm.
" "	ortalılar	Hasan	"	Sadrettin
" "	küçükler	Reşat	"	İrfan Gültekin
Yarım mil	"	Derviş Mehmet	"	Colal
1 Mil	"	Colal	"	Ahmet
3 "	"	Resmi	"	Ahmet
Yüsek atlama	"	Hilmi Reşat	"	EnverMehmet
" "	küçükler	Kemal	"	Ali
Uzun "	"	Hilmi Reşat	"	EnverMehmet
Kurs atma	"	Enver Mehmet	"	Süleyman Ş.
Kriket topu	"	Enver Mehmet	"	Hilmi Reşat
Gülle atma	"	Süleyman Şevket	"	EnverMehmet
Menzilli koşu	kazanan	Nehariler		
Manialı "	1nci	Derviş Mehmet	"	Hilmi Reşat
Ayak bağlama	"	Halil - Ah. Cevat	"	Nidal - M. Ali
İp çekişme	kazanan	Leyliler		

BOKS

Lise'de Boks 1929-30 senesinde müdür Mr. Grant tarafından başlatılmıştır. Beş senelik hayatı var demek oluyor. Çok yorucu ve çok ağır bir spor olmasına rağmen ekseri talebeler cesaret göstermişler ve son derecede çalışmışlar ve çalışmaktadırlar. Boks da atletizm gibi bir buçuk ay kadar devam etmektedir. Bu müddet zarfında, muayyen bir zamanda yapılan müsabakalara hazırlanmakla meşgul olunuyor. Her sen 15-20 kişi kadar çalışmaktadır. Müsabakalar ekseriyetle talibinin kendi arasında oluyor ve bazan yabancı boksörlerle de temasta bulunuluyor. Mektep Boks hususunda İngiliz askerlerinden istifade etmiştir, ve etmektedir. Talebeden sayılacak kadar boksör yetişmemiş ise de mektepte iken, mektebi terk ettikten sonra yine boksu devam ettirip iyi muvaffak olan talibeler yetişmiştir.

Lefkoşada boksa en ziyade ehemmiyet veren Lise olduğu görünüyor. Çünkü diğer mektepler bu sahada hiçte faal değildir. Ümit edilir ki Mr. Grant'ın başlattığı bu spor diğer mekteplerde de inkişaf edecek ve diğer sahalarda olduğu gibi bu sahada da mektepler arasında temaslar vukua gelerek bu hayırlı ve heyecanlı spor illebet devam edecektir....

"VOLLEYBALL",

Lisede üç senelik hayatı olan bu oyun 1931-32 senesinde sabık maarif müdürü "Canon Newham", tarafından başlatılmıştır.

Sporun pek eski mücevki ve kıymetli bir mühibbi olan bu zat mektebe mezkûr sene için müdür tayin olunmuştu. Ve o zamana kadar Lise'de yalnız futbol, atletizm ve boks vardı.

Futbol kadar değerli de lakin hakikaten zevkli ve istifadeli bir oyun olan Volleyball oyunu, ilk başladığı sene daha ziyade teyllilere münhasır kalmıştı. Çok alâka gösterilmiş çok çalışılmış fakat usuli birden bire kavranamadığından ve kavaidi bilinmediğinden bir netice vermemiştir.

Son iki sene zarfında spor teşkilâtına itikat edilererek daha muntazam ve usuliyle oynanması temin edildikten sonra iştirak eden talibinin adedi her sene için "30", u bulmakta idi.

Volleyball altı kişi ile oynanan bir oyun olduğuna nazaran bu miktar hiçte az değildir. O kadar iyi alâka ile çalışılıyor ki Liseden çok evvel başlayan Amerikan mektebi ile bir, İngiliz mektebi ile üç defa Volleyball müsabakası yapıldı ve çok iyi neticeler elde edilmiştir.

Alınan neticeler zirde gösterilmektedir. Bu sahada hemen bütün mekteplerle temas edilmedi isede bunun da teminine son derecede çalışılıyor. Voleybol orta ve uzun boyluların oynamasına müsait bir oyun olduğundan mektebin küçük çocukları bundan mahrum oluyorlar. Bunların oynamasına müsait sahalarda yapılabilir isede maalesef mektebin zaten pek dar olan avlusunda bu mümkün olmuyor. Bunlar ancak yüksek sınıflara geldiklerinde bir dereceye kadar bu oyundan istifade edebiliyorlar.

“BASKETBALL — PING-PONG,,

Lisede basketbol ve ping-pong 1932 senesinde pek kıymetli müdürümüz İ. Hikmet Bey tarafından başlatılmıştır. Ping-pong 1929 da bir kaç aya mahsus olmak üzere devam etmiş ve sonra sönüştü. Fakat Hikmet Bey bu eksikliği birdenbire hissetmişler ve talebenin en güzel bir oda eğlencesi olan bu oyunu yeniden ihdas etmişlerdir.

Bu oyunun esaslı surette başlaması bu zamandır. Bir buçuk sene kadar hayatı vardır. Bir ping-pong şampiyonesi açılmış olsa evvelâ şampiyonun Lise ping-pongcularından olacağı muhakkaktır. Çok dikkat uyandıran, kuvvetli irade ve soğuk kanlılığa muhtaç olan bir oyundur.

Basketbol, Türkler arasında şimdiye kadar oynanmış bir oyun değildir. Binaenaleyh bu oyun ilk defa olarak İngiliz askerlerinin basketbolcularından öğrendik ve yine ilk maçımızı onlarla yaparak 14-14 berabere gelecek kadar iyi netice elde edebildik. Diğer mekteplerde basketbol daha ziyade kızlara tahsis edilmiştir.

Çok yorucu bir oyun olduğu için en ziyade kış mevsiminde oynanmaktadır. Bu oyunda muvaffak olabilmek için çok mütehamil ve meleke sahibi olmak lazımdır. Mektebin ayrıca basketbol takımları olmakla beraber daha ziyade sınıflar arasında oynanmaktadır....

GECE İŞLERİ.

Lisenin gece işlerine daimi nöbetçi muallim olan Tarih ve Coğrafya muallimi Niyazi Bey nezaret eder.

Yemeklerde, mütslâshanelerde daima talebe ile beraber bulunur. Yemekhanelerde kantin işleri ile meşgul olan mezunlardan Belîğ Efendi de muallim Beye yardım eder.

Yemek dağıtma işi nöbetle talebeye mevdudur. Yemekler halıhalık bir tarife mucibince yapılır. Mevsime göre bu tarifede tebdilat yapılmak zarureti vardır.

YEMEK LİSTESİ

	Sabah	Öğle	Akşam
Cumartesi	Çay	Patates, yemiş	Pilâv, fasulya
Pazar	Çay, zeytin	Sebze etli	Çorba, börek
Pazartesi	Çorba	Patates	Pilâv, hoşaf
Salı	Hellim	Bakliye, yemiş	Tatar böreği
Çarşamba	Sütlü kahve	Kolakas	Dolma, suluç
Perşembe	Çorba	Köfte	Pilâv, köfte
Cuma	Sütlü çay	Sebze, tatl	Hoşaf, pilâv

Talebe günde üç yani öğün başına bir kuruş vermek sureti ile bu yemeğe iştirak etmektedir. Bu da Lefloşa için inanılmıyacak derecede az bir paradır. Verilen yemekler evvelâ mektep doktorunun, sonra da nöbetçi talebe ile vazifedar muallimlerle, mubassırların kontrolleri altındadır. Mümkün olduğu kadar, sıhhi muğaddi ve mütenevvi yemekler verilmeğe çalışılmaktadır. Her hafta

et, tatlı, börek ve sık sık da yemiş verilmektedir. Talebenin çoğu köylerden gelme fakir gençler çocukları olduklarından daha fazla ücret verememektedirler.

Bu alınan para bile bir çoğlarının ağır gelmektedir. Mamalîh zengin çocukları da, nöbetçi muallimler de, mubassırlar da aynı yemekten yemektedirler. Bu teşkilât talebe için en elverişli ve faydalı teşkilattir.

Gece mutalâalarına nöbetçi muallimden başka isteyen muallimler de gelir ve talebenin arzu ettiği yardımı kendilerinden esirgemezler. Bu sene riyaziye muallimi Salih Mecit Efendi hemen her gece mutalâalara gelmiş hatta arzu eden nehari talebeye de bu fırsattan istifade hakkı bahşedilmiştir.

Salih Mecit Efendi

Son sınıf talebesi çok zaman ayrı olarak ve sırf kendi teşkilâtlarının nezareti altında çalışmış, yalnız kendi talepleri üzerine müzakere maksadı ile muallimler müta-lâahanelerine gitmiştir.

Yatakhane işleri de bilhassa talebenin kendi nezaret ve nezaletine mevdu'dur. Mamalîh her iki yatakhaneye de nezaret edebilecek bir mevkide nöbetçi muallim yatak odası vardır. Bundan başka yatakhanelerden birinde

Yatakhane

yatan daimi bir mubassır vardır. Kontral bu iki zata bırakılmıştır. İnzibat, sıhhat ve haysiyet işlerinden birlik teşkilâtı da ayrıca mesuldür.

HASTAHANE

Geçen sene sonlarına doğru Liseye sekiz yataklı küçük bir hastahane açılmıştır. Daimi sıhhi bir kontrol altında bulunan talebe lüzum hissettikçe, her sabah, sekizde muayeneye gelen mektep doktoruna görünebilir

Mektepçe tedavi edilebilecek hastalar mektep hastahanesinde tedavi altına alınır. Sari ve ehemmiyetli hastalıklar mektep doktorunun göstereceği lüzum ve vereceği raporla Hükümet hastahanesinde tedavi ettirilir.

Bu sene hükümet göz doktoru Tahsin Bey gönderilen bazı talebede gözlerin zayıf olduğunu görmüş ve mektebe çok kıymetli yardımını vadetmişti. Bir çok talebe muayene için kendilerine gönderilmiş ve tedavi olunmuştur. Müşarünileyhin bu kıymetli alakası bütün mektep talebe ve arkadaşlarını müteşekkir etmiştir.

BANYOLAR

Banyolar mektebin en ziyade tebdil ve islahı mühtaç olan bir teşkilâttir. Bu ciheti gelecek senelerde nazari dikkate alacağını vadeden Komisyon Reisi Beye mektep şimdiden teşekkür etmekten geri durmaz.

Lisenin eksikleri gerek Maarif müdürlüğünün gerek Liseler komisyonunun kıymetli alâka ve yardımı ile günden güne tamamlanmaktadır. Bu sene komisyonun verdiği elli İngiliz lirası ile fizik, kimya ve biyoloji ve riyaziyyeye ait bir hayli tedris aletleri ısmarlanmıştır. Bu suretle devam edilerek üç beş senede Lisenin bütün ihtiyaçları karşılanmış olacağı muhakkaktır.

BANDO

Mektebe tayin edildiğim 1920—21 senesinde mektepte henüz İdadi programı devam ediyordu, musiki dersleri olarak yalnız gına dersleri vardı ki bu da o kadar ilerlemiş bir halde değildi, bir taraftan gına derslerinin terakisine çalışılırken diğer taraftanda mektebe fülüt ve trampet gibi bazı alâti musikiye sipariş edilmiş ve gelmişti, işte bu esnada idi ki mektep için bir Bandonun lüzumunu yine mektep ileri sürdü ve o zamanın Evkaf murahhası bulunun merhum İrfan Beye bu hususta müracaatlar yapıldı ve bilhassa bu işin kuvveden fi'le gelmesi için zamanımızın Evkaf murahhası Münür Beye de müracaatta bulunmuş idik.

Münür Beyin gösterdikleri himmet neticesi olarak o sene Ramazan bayramının birinci günü— ki şükranla yadedilmelidir— Osmanlı Kiraathanesinde bu maksat için bir iane delteri açıldı, bizzat merhum Belig Paşa bu iane delterini elden ele gezdirdi ve iane dercine başladı, toplanan bir miktar para ile Bando alât ve edevatının siparışı mümkün olamayacağını gören şimdiki istinal hakimi Fuat Beyin delâlet ve himmetleriyle verilen para miktarı Kiraathane azayı kiramı tralından bir misli daha tezyit edildi ve bunun üzerine sipariş yapıldı, aynı sene içinde Bando parçaları geldi, sipariş ve saire ücretleri için bir az daha paraya ihtiyaç vardı ki, bu da merhum İrfan Beyin delâletile kapatıldı ve Bando mektebe idhal edildi.

O zaman Polis Bandosunun muallimi olan Mr. Jozefin'e ruhsat verilerek mektebe Bando muallimi tayin edildi, bir kaç seneler Mr. Jozefin talim ve tedriste bulundu.

Elyevm Mr. Bedelian'ın idare ve talimleri altında bulunmaktadır.

Lisemiz Bandosunun neda olsa hâlâ bazı alât ve edevatı noksandır, bu noksanların giderilmesi için lâzım gelen teşebbüsler yapılmış ve yapılmaktadır.

M. Remzi.

BANDO

1927 Kânunu sani iptidasında vazileye başlamak üzere Kıbrıs Türk Liessi Bando muallimliğine davet olundum. 1921 de başlayan bando azalarından ancak bir kişi vardı ve büsbütün yeniden teşkil edilmesi lâzım geliyordu.

Bandoda bulunan talebein duhuliyesinin yarısı bağışlanmış olduğundan teşkilâtı yapmakta güçlük olmadı. Do-re, mi-den başladık ve gün be gün terakkisine çalışmaktan geri kalmadık.

1927—28 devresine başladığımızda bando talebesinden 8 talebe eksilmişti, yeniler tayin edildi ve devam ettik.

1928 - 29 da Müdür Mr. Henri bandoya ehemmiyet verdi ve bu sene zarfında fazla terakki ettik.

1929—30 senesinde yine aynı veçhile devam ettik. Lâkin mezuniyet dolayısıyla Bandodan 7—8 talebenin eksilmesine rağmen bandomuza yine devam ettire bilirdik. Çünkü daha evvelden istidatlı bazı talebeye — muavin olmak için — öğretirdim.

1930—31 Mr. Grand zamanında bandodan mada bir de Orkestra (ince saz) teskiline teşebbüs edildi. Bu senenin Mayıs 10 nunda treni mahsusla mektep Mağusa'ya tenezzühe gitti ve gündüz futbol oyununda ve gece de Lise fakir talebesi menfaatine verilen müsamerede bandomuz da bir çok parçalar çaldı.

1931—32 Cıron Newham zamanında bandomuz terakkide idi. Mektep o sene Girne'ye senelik tenezzühünü yaptı ve bandoda beraber idi. Orada deniz kıyısında bir çok halk önünde bir hayli parçalar çaldık.

1932—33 Müdür İ. Hikmet Bey geldiğinde bandomuzu teşkil eden elendilerin hemen bütününde müptedi idi, ve bir sene zarfında büyük bir terakki gösterdiler.

Bando ve Orkestra

Bir orkestra teşkil etmek için müdür Beyle teşebbüste bulunduk ve Lisemizin soñ mûsameresinde Lise tarihinde görülmedik 35 kişilik bir orkestra takımı icrayı ahenk etti. Musiki zevki gittikçe tevassu ediyordu.

1933—34 de bandomuzda yalnız 12 aza kalmıştı. Yine mektepten mezun olan ve Türkiyeye tahsil için giden talebenin eksilmesi dolayısıyla yeniler tayin ettik ve işe başladık. Bu sene mektep Lárnaka'ya tenezzühe gittiği esnada orada sahilin muhtelif mevkilerinde bandomuz güzel musuki parçaları terennüm ederek Lárnaka halkı için güzel bir gün yaşattı.

Bu defa senelik mûsameremizde bandomuzun çaldığı parçalar mûsamerayı teşrif edenler üzerinde iyi bir tesir bıraktığı gibi bu meyanda mektebin sabık müdürü Mr. Canon Newham'dan alınan mektupta bandomuzun şayanı takdir bir surette terakki etmiş olduğunu beyan etmiş ve tebriklerde bulunmuş olduğunu burada ilâveten zikrii mûnasip görüyorum.

Buraya kadar pek güzel, lâkin bandomuz lazla terakki edebilir, eğer her talebe her gün kendi aleti üzerinde akıllı yarım saat kadar meşk ederse, böylece dudaklar daha ziyade neşünema bulur ve çalan fertlerin daha ziyade iyi çalmasına ve dinleyenlerinde daha ziyade dinlemesine yardım eder. Hattada iki defa bando dersi vardır, eğer talebe dersini öğrenmiş olarak gelirse terakki dört kat lazla olur.

Orkestradan bir grup

Musiki cemiyetinin keman ve piyano için mûsabakası olduğu gibi önümüzdeki seneden itibaren bando mûsadakası da yapacak. Bu mûsabakada kazanmak isteyen bir bandonun günde bir saat meşk etmesi elzemdir.

Bir bando bir mektebin ve ya bir cemiyetin harici gösterişidir. Şu halde bando için verilen ehemmiyet boşa gitmez.

Ümit ederim ki bandoda bulunan efendiler bu satırlarımı okuduktan sonra devamlı çalışmaya azmedeceklerdir.

Zaten heyeti idare bando için ayrıca bir üniform yapılmasını düşünüyor. Olduğunu haber aldım ki bir bando için pek lâzımdır.

Her derste olduğu gibi bando dersinde de devamı görülen çalışkan talebeye sene sonunda mûkâfat verilecek olursa talebenin musikiye olan zevklerinin artırılmasına ve müstaitlerinde bu suretle terakkisine yardım edilmiş olur.

İZCİLİK

Bir çok şeyler miyanında eksiklerimizden biri de İzcilikti. Bu eksiklikleri yavaş yavaş tamamlamaya çalışan müdürümüz İsmail Hikmet Bey izcilik için de epeyi uğraşmıştı. İlk senede böylece bir teşkilâtın başlatılması gayet güçtü. Mamalîh çocukların bundan istifade etmekten hali kalmamaları için hariçteki izci teşkilâtlarına kaydolunmalarını teşvik etmişti.

(İşte bu teşvik neticesi idi ki Lefkoşa Türk İzci Kulübü teessüs etmişti.) Bundan cesaret alarak Türkler arasında ilk teşebbüs olmak üzere Türk çocuklarından müteşekkil bir grup kurmağa karar verdim, ve başlangıç olarak Liseden epeyi çocuk kaydedebilmişim.

İzci teşkilâtının levaidini bilen, Avrupadaki izci teşkilâtlarile yakın temasta bulunan müdürümüz ilk fırsatta, 1933—34 ders senesi başlangıcında, Lisede de müstakil bir izci teşkilâtını kurulmasına karar vermiş ve işe başlanmıştı.

Daha evvelden öteki gruplarda kayıtlı olan İzciler bu defa geri alınmış ve onlardan azami istifade edilmişti.

İlk başlangıçta (15) kişiden ibaret grubumuz az müddet zarfında (25) e balığ olmuştuk. Bunlara ilâveten büyüklerden müteşekkil bir de "Rover.. İzciler şubesi vardır ki bunlar da (12) kadardır.

Sene zarfında İzcilerimiz iki defa "Kamp,,a gitmişler ve bu sen başlanan Lefkoşa İzci Grupları şampiyonluk müsabakasına iştirak etmişlerdir. Bu müsabakada büyük muvaffakiyet gösterdiler ve sekiz grup arasında bu pek yavru olan Lise Grubumuz "Türk Grubu,,ndan sonra ikinci gelmişlerdir. Grubumuzun intizamı ve gayreti bütûn hazırun ve hakemler tarafından takdir edilmiştir.

Mektebimizin izci levazimatı hemen yok gibidir. Bir çok şeye ihtiyaçları olduğu gibi bir de toplantı odasına lüzum vardır.

Lise İzci Grubu

Son olarak Kamplarda kullanmak için büyük bir çadır inşa etmişlerdir.

İzcilerimiz kendi menfaatlerine olmak üzere senede bir konser vermeği lüzum görmüşler ve ilk konseri 3 Mayıs

1934 tarihinde Lise binasında vermişlerdir ki hasılatı gelecek sene yapılması kararlaştırılan çadırlara sarfedilecektir. Yeni sene mektebin bandocuları İzci olacak ve bundan böyle İzciler intihaple tayin edileceklerdir. İzcilik hakkı çalışkan talebeye mükâfat mukabilinde verilecek tembelleri de bu maksada nail olmaları için daha fazla çalışmaya sevk edecektir.

Kıbrıs'ta İzcilerin miktarı.

Umum İzciler } 1932de 60 Türk İzciler, } 1932de 6
1934te 360 } 1934te 60

28. 4. 1934

M. Fadıl

LİSE MARŞI

Lise İrfan ocacağı
Nurla dolu kacağı
Var olsun yüce Lise
Cennet her bir bucağı

Biz insanız insanın
Kardeşiyiz eşiyiz
Aşkıyız İrfanın
Lisenin güneşiyiz

İlim onda şan onda
Taptığım vicdan onda
İnsanlığın şerefi
Fazilet İrfan onda

Biz insanız insanın
Kardeşiyiz eşiyiz
Aşkıyız İrfanın
Lisenin güneşiyiz

Dünyayı tuttu sesi
Sevindirdi herkesi
Yaşasın bin yaşasın
Kıbrıs Erkek Lisesi

Biz insanız insanın
Kardeşiyiz eşiyiz
Aşkıyız dünyanın
Kıbrısın güneşiyiz

İZCİ ŞARKILARI:

LİSE İZCİ MARŞI

Güneş bizim bayrağımız
Dağlar bizim kaynağımız
Lise bizim oymağımız

Biz neşeli İzcileriz
Dere tepe dağ gezeriz

Çağlayanlar gibi taşan
Çoşkun seller çoşan
Dağdan dağa uçup aşan

Biz neşeli İzcileriz
Dere tepe dağ gezeriz

Korku yoktur gözümüzde
Saba sağlam özümüzde
Hilaf yoktur sözümüzde

Biz neşeli İzcileriz
Dere tepe dağ gezeriz

İnsanlığa hakikate
Hep hazırız biz hizmete
Hem aşırıyız tabiate

Biz neşeli İzcileriz
Dere tepe dağ gezeriz

Bir küçücük nazlı çiçek
pek kanatlı kelebek
Bize birer yoldaş demek

Biz neşeli İzcileriz
Dere tepe dağ gezeriz

Fakırsız zengin bizim
Vudamımız engin bizim
Yerden göğe deyin bizim

Biz neşeli İzcileriz
Dere tepe dağ gezeriz

Biz İzcimiz neşeliyiz
Yoksullara teselliyiz
Uzanmış yardımcımız

Biz neşeli İzcileriz
Dere tepe dağ gezeriz

DAĞLARA

Dağlar dumanlı dağlar
Gün doğar renkler bağlar
Yamacında su çağlar

Su çağlar yamacında
Kuş öter ağacında
Göl kokar gür saçında
Gür saçında gül kokar

Başına göller takar
Yan yan gülümser bakar
Dağlar mor renkli dağlar

Ay doğar hale bağlar
Hiçkırır kaval ağlar
Kaval hiçkırır inler
Yamacında sürüler

Köylere doğru iner
Köyler safalı köyler
Anneler ninni söyler
Yavrular yatar dinler

DERE

Dere dere gümüş dere
Nerelerden nerelere ?
Süzülerek büzülerek
kayalarla özülerek
Gidiyorsun ?

Dere dere gümüş dere

Sen bu yere
Güzel dere
Nerelerden
Böyle şen

Koşa koşa dağı taşı aşa aşa

Taşa taş
Çoşa çoşa
Böyle aşkın
Böyle taşkın
Böyle coşkun
Geliyorsun ?

Dere dere gümüş dere
Nerelerden nerelere ?

Böyle arğın
Böyle darğın
Böyle yorğun
Gidiyorsun ?

Söyle dursun

Köpük köpük dalgaların
Sen dağların
Gümbüş saçlı perisinin

Bülbül sesli
Gül nefesli
Güzel dere

Bu dağlarda senin sesin

Şahar gider
Bilurlaşır akar gider

Dere dere gümüş dere
Nerelerden nerelere ?

YAĞMUR

Yağmur yağar ince ince dağlara
Neşe verir hayat verir bağlara

Yağmur yağmur ! yağ yağmur !
Bazan hızlan bazan dur

Sen yağdıkçe dere taşar ovaya
Her bir damlan altın saçar tarlaya

Yağmur yağmur ! yağ yağmur !
Bazan hızlan bazan dur

Yolcu sevmez derler ama yağmuru
İzci aşar dinlemez hiç çamuru

Yağmur yağmur ! yağ yağmur !
Bazan hızlan hazan dur

Sen yağdıkçe yüzü güler otların
Çiçek açar yıldız yıldız hep yarı

Yağmur yağmur ! yağ yağmur !
Bazan hızlan bazan dur

Sen yağdıkçe pınarlara su gelir
Köylü güler işçi güler sevinir

Yağmur Yağmur ! yağ yağmur !
Bazan hızlan bazan dur

Sensin bütün bu hayatın kaynağı
Şenletirsin şu bağları şu dağı

Yağmur yağmur ! yağ yağmur !
Bazan hızlan bazan dur

GÜN DOĞAR

Gün doğar dağ başından
Dalğa dalğa nur serper
Çiylerin göz yaşında
Çiçekler billür serper

Yürüyelim kardeşler
Şimdi vazife başlar

Dere tepe dağ deniz
Dinlemeyiz aşarız
Hem eğlenir gezeriz
Hem yardıma koşarız

Yürüyelim kardeşler
Şimdi vazife başlar

GÜNEŞ

Mavi gökte doğ güneş
Parla, nurlat saç ateş
Yüce yüce dağlara
Altın zümrüt bağlara
Orman nura boyansın
Uyuku senden uyansın

Güneş ! güneş ! gel güneş
Bize biraz gül güneş

Ağaç çiçek kuş böcek
Senden alır rengini
Tül kanatlı kelebek
Arar gezer hep seni !
Sana aşık bak bu kuş !
Senin için bu uçuş !

Güneş ! güneş gel güneş
Bize biraz gül güneş

Şuaların sırma saç
Aç göğsünü bize aç
Kollarında yanalım
Nurlarına kanalım !
Cihan sana tapıyor
Seni mabut yapıyor.

Güneş güneş ! gel güneş
Bize biraz gül güneş

Dağ saç bize ateş, nur
İzci güneş kuşudur
Dışımızın pasları
İçimizin yasları
Dökülüp temizlensin
Temiz varsa bir sensin

Güneş güneş ! gel güneş
Bize biraz gül güneş

AY

A sevimli, a nazlı ay
Mavi gökte bazı gece

Tıpkı bir yay
Gibi ince

Elmas gibi nurlu, parlak

Bizlere Bak !
Dağları aş
Bize yaklaş

Bize, bize, izcilere
Ne olursun gel in yere
Orman orman dolaşalım
Derelerde oynaşalım
Deniz geçip dağ aşalım
Çiçeklerle koklaşalım

Bazı gece
Sen güler yüz
Gösterince
Her yer gündüz

Oluverir a nazlı ay
Bulutlar hep alay alay
Arda sıra sürüklenir
Didik didik didiklenir
Rüzgârların ellerinde . . .
Sen yerinde

Tatlı tatlı gülümsersin
Gülüşünden gül serpersin
Dağlara beyaz beyaz

Gülde bir az
Nur serpilsin gecelere
Gel in yere

Gel in yere dolaşalım
Dağ geçelim yar aşalım
Çiçeklerle koklaşalım
Gülüşelim oynaşalım

ENGİNE

Haydi yoldaş durma aş yol göründü engine
Bak denizin rengine
Mavi gözlü kızları andıran dalgacıklar
Birbirini kucaklar
Yel eser yelken şişer deniz çıldırır çoşar
Dalgalar dağdan aşar.
Haydi yoldaş durma aş bak enginin rengine
Haydi ! haydi engine

M. Midhat Bey

Yazan :
Lise Tarih Muallimi
M. MİDHAT

LİSENİN TARİHİ.

Bu sene neşredilecek olan Lise Salnamesine tarih muallimi sıfatıyla Lisenin tarihini yazmak vazifesi bana tahmil edildi. Lisenin eski şekli olan İdadinin en eski talebesinden ve ilk mezunlarından olduğum cihetle bu mektebin geçirdiği muhtelif safhalar hakkında müşahedeye müstenit malumatım var ise de bu malumat benim İdadiye intisap ettiğim tarihten yani 1898 senesinden sonraya

aittir. Binaenaleyh İdadinin tesis edildiği tarih olan 1896 senesi ile 1897 senesinin vakalarını ve İdadiye tekaddüm eden "Ruştiye,"nin tarihini bizden evvelki nesle mensup zevattan ve o devre ait matbuat ile sair vesikalardan toplamak zarureti vardı. Bunları bu muhtelif membalardan mevsuk bir surette toplamağa çalıştım, ve edindiğim malûmatı Salnamemizin okuyucularına azediyorum.

"RUŞTİYE..

Malûm olduğu veçhile Tûrkiye'de tanzimat devrine kadar ilk tahsil için Evkale merbut Vakıf mektepler, ve orta veya yüksek tahsil için Medreseler vardı. Tanzimat devrinde ilk tahsil için Vakıf mekteplerden ayrı olmak üzere mahalle mektepleri tesis edildiği gibi orta ve bir dereceye kadar yüksek tahsil için de "Ruştiye," namıyla yeni tarzda mektepler vücade getirilmisti.

O devirde Kıprıs'ta ilk tahsil için yalnız Vakıf mektepler, meselâ Ayasolya, Ömerye, Tahtakala, Turunçlu Camilerine merbut mektepler bulunuyor, orta ve yüksek tahsil medreselere bırakılıyordu. Yani Tûrkiye'de yeni tarzda ilk mektepler ve Ruştiyeler vücade getirilmeğe başladığı halde Kıprıs eski tarzda devam ediyor, ve yeni şekildeki mekteplerden mahrum bulunuyordu. Kıprısta bu hal 1860 tarihinin ilk senelerine kadar devam etti. Kıprıs Maarilinde vücade getirilen ıslahat işte bu tarihten sonra başlıyor.

Bu ıslahatın ilk mekteplere teallük eden kısmı ile bu makalenin alakası yoktur. Bu makalede yalnız orta tahsil için yapılan ıslahatı tetkik edeceğiz.

1860 senesinde Kıprıs, Tûrkiye idaresinde bir müte-sarrıflık idi. Tûrkiyede açılan Ruştiyeler gibi bir Ruştiye mekteb'nin Kıprısta da tesisi, zamanın ileri gelenleri tarafından arzu edildiğinden İstanbul'a icra edilen muhabere neticesinde Lefkoşada Ayasolya civarında fevkanı bir mektep tedarik edilerek takriben 1862 senesinde muallimliğine Cıyash El. Zade Rasih El. tayin olundu. Rasih El. Kıprıs maarif tarihinde ilmi, fazileti ve yetiştirdiği şakirtler ile büyük bir şöhret kazanmış olan Cıyash El. nin oğlu idi. İşte şimdiki Lisenin nüvesini teşkil eden ilk Ruştiye mektebi bu suretle vücade geldi.

Ruştiyenin teessüsünden itibaren 1880 tarihine kadar bu mektepte: İlan Rasih El., Abdürrahman El., Abdülkadir El., yine Abdürrahman El. baş muallimlik ettiler. Muallim kadrosunda ise Hoca Şakri El. ve Hoca Fehim El. bulunuyordu.

1880 senesinde Ruştiye muallimi evvelliğine Hacı Hahz Ziyai El. tayin edildi. Hacı Hahz Ziyai El. Kıprıslı ve Lefkoşalıdır. Tahsilini Kıprısta, İstanbul'da ve Mısırın Ezher Medresesinde ikmal ederek temeyyüz etmiş ve memleketinin en yüksek mektebinde baş muallimlik vazifesini 1880 den itibaren derûhte eylemişti. Hacı Hahz Ziyai El. nin Muallimi Evvelliği 1880 den 1896 tarihine, yani Ruştiyenin yerine ilk İdadi mektebinin tesisine kadar 16 sene devam etti. Ruştiye kadrosunu Hoca Şakri El., Hoca Fehim El., ve Mr. Vedva teşkil ediyordu. Potam-yalızade Şevket Bey de bir müddet muallimi sanilikte

bulunmuştu. Hacı Hafız Ziyai Ef. 16 sene Kıprıs marifine değerli hizmetler ile ederek Kıprısta yeni ilk mekteplerin

Hacı Hafız Ziyai Efendi.

muhtaç bulunduğu ilk muallimleri yetiştirmiş ve cezirede bu günkü neslin babalarıyla büyük babalarının üstadı evveli olmuştur.

“İDADİ,, (5 SENELİK)

Kıprısta Ruştıye mektebi devam ederken Tûrkiyede 1867 senesinde 24 Cemazıyyül evvel 1286 Kanununun 33 üncü maddesiyle İdadiler tesis edilmişti, Cezirede ise

Ruştıyenin yerine bir İdadi mektebi tesisi fikri ancak 29 sene sonra yani 1896 da zuhur etmiştir.

O tarihte cezirede “Sir Walter Sendel,, Vali bulunuyor, Kıprıs kadılığını Ataullah Ef., Kıprıs müftülüğünü Hacı Ali Rifki Ef. ve Evkal muhasebeciliğini Mehmet Sadık Ef. işgal eyleyordu.

Kadı Zade Faik Bey

Kadı Zade Faik Bey Kıprıs gençliğinin mümtaz simalarından idi. Kadı Zade Asaf Bey de “Kıprıs,, gazetesini çıkarıyordu. Ve bunların etrafında ıslahat taraftarı bir fırka bulunuyordu. İşte Ruştıyenin ıslahına ve onun yerine bir İdadi mektebinin tesisine piştar ve müteşebbis olanlar bunlardı. Mesele, 29 Nisan 1896 da Maarif

Encümeninde resmen tezekkür edildi. Maarif Encümeni atideki zevattan müteşekkil bulunuyordu: Mülti Ali Rıfki Ef., Evkaf muhasebecisi Sadık Ef., Muallimi Evvel Hacı Halız Ziyai Ef., Faik Bey, Kûlizade Asaf Bey, Müsevvitze Derviş Ef., Ahmet Muhittin Ef. ve Derviş

Ortada ilk İdadi Müdüğü Ali Rıza Bey ile İkinci Muallim Mısbah Ef. ve talebenin umumu.

Paşa. Maarif Encümeni, 14 Teşrinî Sani 1896 da Ruştiyenin ilgasına, yeni bir İdadi mektebinin tesisine, ve Türkiyeden yeni muallimler celbine karar verdi. Ve maarif müfettişi Mr. Spenser, Mülti Ef., Derviş Paşa, Faik Bey ve Asaf Beyden müteşekkil bir komisyon ifraz edildi. 1897 de Hükümetle Evkafın yardımıyla, Ayasolya civarında eski Ruştiye binasının yerinde yeni bir İdadi binası inşa edildi.

Kıprıs kadılığından Beyrut kadılığına tayin edilen Atsullah Ef. nin delâletiyle İdadi Müdürlüğüne Beyrut muallimlerinden Kıprıslı Çinkiz Zade Ali Rıza Bey ve

Muallimi saniliğine yine Beyrut İdadisi muallimlerinden Beyrutlu Mısbah Ef., Türkçe, Farsî ve Arabî muallimliğine Mülti zade Feyzi Ef. Din Dersleri muallimliğine Hacı Veli Ef. zade Mehmet Ziyai Ef., ve İngilizce muallimliğine Mr. Veda tayin edildi.

Eski Ruştiye binasının bulunduğu yere yeniden yapılan eski İdadi, Sultani ve eski Lise binası.

Kıprıslı Çinkiz Zade Ali Rıza Bey.

Mülli Hacı Ali Rifki Ef.

Mektebin resmi kışadı 26 Kânun evvel 1897 tarihinde Kıprıs Valisi Sir Walter Sendel tarafından bütün eşraf ve mütehayyızan hazır olduğu halde mutantan bir surette icra edildi. Yeni mektep doğrudan doğruya Hükümet idaresinde bulunuyor ve masraflı Hükümet butçesinden temin ediliyordu. Valinin riyaseti altında da Hükümet tarafından tayin edilen bir komisyon vardı. Vali ve mektep reisi Sir Walter Sendel 1897 Haziranında İdadiye 100 lira vakfederek bu Vaktin iradından her sene mektepten birincilikle neş'et edecek talebeye verilecek Viktorya mükâfatını tesis eyledi.

Ali Rıza Beyin müdürlüğü ancak bir sene devam etti. Memlekette yeni bir ruh, yeni bir nesil yaratmak

için geceli gündüzlü çalışan bu değerli muallim bir sene sonra 1898 de müteverrimen vefat ederek derin bir boşluk bıraktı. Müdür vekâletine Misbah Ef. tayin edildi.

1898—1899 ders senesinde mektebi Misbah Ef. idare etti. O sırada Mecilisi kavanin azasından Derviş Paşa Lefkoşada (Zaman) gazetesini neşrediyordu. Derviş

Derviş Paşa.

Paşa, (Zama) nun baş muharrirliğine Adanadan Ali Rıza Ef. isminde bir zat getirilmiş idi. Ali Rıza Ef. İdadi müdürlüğüne namzet bulunuyordu. Bu tayin meselesi Lefkoşada taraftarlarla aleyhtarlar arasında hayli gürültâyü mucip olmakla beraber 1899 senesinde İdadi müdürlüğüne Ali Rıza Ef. tayin edildi.

0 sene, Mr. Vedva İngilizce muallimliğinden istifal ederek onun yerine Kembrağ mezunlarından Mr. Tomson getirildi.

Ali Rıza Ef. nin müdürlüğüne bir sene sonra yani 1900 de nihayet verildi ve 1900-1901 ders senesinde müdür vekâleti Mr. Tomsona tevcih edildi. 1901 Türkiye Maarif Nezaretine vuku bulan müracaat üzerine İdadi müdürlüğüne Türkiye İdadi müdürlerinden Halil Ef. tayin edildi, Misbah Ef. muallimi sani, Mr. Tomson İngilizce ve Riyaziyat Muallimi, ve Raik B. muavin bulunuyordu. Hürremzade Mehmet Hakkı Ef. de Din Dersleri muallimliğine tayin edilmişti.

Oturanlar sağdan 1nci Mehmet Ziyai Ef., 2nci Misbah Ef., 3ncü Ali Rıza Ef. (Yeşilbaş), 4ncü Mr. Tomson, 5nci Feyzi Ef.

Halil Ef. nin İdadi müdürlüğü 1906 senesine kadar devam etti. Mektep henüz 5 senelik bir İdadi derecesinde bulunuyordu, ve ilk mezunlarını 1903 senesinde çıkarmıştı. Maamalih Halil Ef. nin verdiği Tarih ve Türkçe dersleri,

Hakkı Ef. nin okuttuğu maani, beyan, bedi, mantık, mecelle, kavanin ve skait dersleri, Mr. Tomson İngilizce ve riyaziyatı ve Misbah Ef. ile Raik Beyin çok gayretli ve dikkatli tedrisatı ile mektep alelade 5 senelik İdadilerin pek levkinde idi.

Hürremzade Mehmet Hakkı Ef.

1905 senesinde 10/1905 nümerolu Orta mektepler kanunu vazedilerek mektep yeni bir İdare heyetinin idare ve murakabesi altına konuldu. Yeni İdare heyeti atideki zevattan teşekkül ediyordu :

Kıprıs kadısı, Kıprıs mültisi, Evkafl murahhasları Kavanin azaları, Kavanin azaları tarafından müntahap 3 aza ve Vali tarafından tayin edilen 1 aza.

Mektebin masrafı, Hükümetin tahsisatı ile Evkafın ianesinden ve ilk mektepler tevziatından yüzde 5 nisbetinde alıncak hisseden temin edilecekti.

1906 senesinde Halil El nin Kudüs İdadî müdürlüğüne ve Misbah Elendinin Beyrut'a tayin edilmesi üzerine Türkiye Maarifi Nazaretinden bir müdür muavini talep edildi ve müdür vekâletine Hakkı Elendi tayin olundu.

7 SENELİK İDADI.

O sırada Evkaf murahhası İrfan Bey Maarifle ehemiyetli bir surette alâkadar oluyordu. Haydarpaşa Camii ittisalindeki Ayasofya İptidai mektebinin üzerine bir ikinci kat ilâve ederek ve orada muallim Salâhittin Peyin idaresinde yeni bir Ruştiye mektebi tesis eyleyerek

Oturanlar sağdan 1nci Salâhittin Bey, 2nci Mehmet Hakkı El., 3ncü Müdür Aptülfettah Bey, 4ncü İkinci muallim Şemsittin Bey, 5nci Mr. Vikar, 6nci Tahsin Bey.

İdaninin ilk 3 sınıfını oraya nakletti. Bu suretle İdadide kalan sınıflara 2 yüksek sınıf daha ilâve edilerek mektep 5 senelik İdadî derecesinden 7 senelik İdadî derecesine terfi edildi. Kıprıs Maarifinde mühim bir terakki merhalesi olan bu tehevvül mahza İrfan Beyin eseridir.

İrfan Bey.

1907 senesinde, Maarif nazareti vasıtasile Aptülfettah Bey müdür ve (şimdiki Sivas mebusu ve Darülfünun müderrisi) Şemsittin Bey müdür muavini ve Fen muallimi tayin edildi.

1909 da Aptülfettah Beyin infisali üzerine müdürlüğe Şemsittin Bey tayin edildi ise de Şemsittin Bey tahsil ve tettebbü maksadile Avrupaya gitmeği tercih eylediğinden yerine Mühendis mektebi mezunlarından Kıprıslı Derviş Bey tayin edildi.

Oturanlar sağdan 1nci Dr. Hafız Cemal B., 2nci Mr. Hamillo,
3ncü Müdür Tevfik B., 4ncü İkinci muallim İzzet B.,
5nci Derviş B., 6nci Tahsin B.

1910 da Derviş Beyin infisali ve Türkiyeye azimeti üzerine müdür vekâletine Hakkı Elendi tayin edilerek yine Maarif Nazaretine müracaat olundu ve müdürlüğe Tevfik Bey. müdür muavilğine de İzzet Bey gönderildi.

Oturanlar sağdan 1nci Derviş B., 2nci Hacı Münir Ef.,
3ncü Müçteba B., 4ncü Midhat B., 5nci Tahsin B.,
6nci Baron Çavuşyan.

1912 de Tevfik ve İzzet Beyler infisal ederek müdürlüğe Müçteba Bey tayin olundu. Edebiyat muallimliğine Sabri Bey ve tabiiyat muallimliğine Numan Bey getirildi.

Oturanlar sağdan 1nci A. Rifat B., 2nci Süreyya B.,
3ncü Müçteba B., 4ncü Derviş B., 5nci Hoca Salih Ef.

Duranlar sağdan 1nci Remzi B., 2nci Celâl B.,
3ncü Nazmi B., 4ncü Rıza Ef.

“SULTANI”

Müçteba Bey zamanında ve 1922 senesinde İdadi namı Sultaniye tebdil edildi. 1924 de Müçteba Bey terhan Kayseri Maarif müdürlüğüne tayin olundu ve müdürlüğe Dr. Kâzım Zalir Bey gönderildi.

Kâzım Zalir Beyin bir kaç ay sonra istifası üzerine

Müçteba Bey

yeni bir müdür intihabı için Sultani heyeti idaresi tarafından Avukat Nimetullah Bey İstanbul'a gönderildi ve müdürlüğe Kâzım Nami Bey tayin olundu.

"LİSE,,

1925 de Kâzım Nami B. tarafından Sultani ismi "Lise,, ye tebdil edildi. Tabiiyat muallimligini Hadi B., Riyaziyat muallimligini Niyazi B. ve tarih muallimligini İhsan B. ile ediyordu. 1927 de Hadi B. in istifası üzerine

Kimya muallimligine Remzi B. ve Tabiiyat muallimligine Dr. Zekâi ve Eczacı Memduh Beyler tayin edilmişlerdi.

1920-21 mezunları Müçteba Bey ile beraber.

Oturanlar sağda 1nci Hadi B., 2nci Müdür Kâzım Nami B., 3ncü İhsan B. 1926.

1927-28 senesi Lise mezunları heyeti talimiyesi.

“LİSE — KOLLEJ..”

1928de Kâzım Nami B. istifa ederek Türkiyeye döndü ve mektebin idaresi İhsan B.e havale edildi.

Evkal murahhası Münir B.in büyük bir Maarif perverlik eseri olmak üzere Evkal tarafından Liseye verilen 60 liralık senevi tahsisat 1000 liraya iblâğ edildi ve yeni Lise binası inşa edilerek mektebin yüksek bir maarif müessesesi haline ifrağı temin kılındı.

Lise müdürlüğüne İngilterenin yüksek Maarif ve Darülfünun Diplomasını hamil Mr. Henri e lbedildi.

Lisede yeni teşkilât yapılarak Lise sınıfları ve Lise programı eskisi gibi ipka ve muhafaza edilmek şartıyla ilâveten bir de Kollej şubesi tesis olundu, ve Kollej muallimliğine İngiltereden Mr. Alford getirildi.

1928-29 ve 30 heyeti talimiyesi

1930 da Mr. Henri'nin Maarif müdür muavinliğine tayini üzerine mektep bir kaç ay Mr. Henri tarafından

Mr. Grand

vekâleten idare edildi ve müdürlüğe İngiltereden Mr. Grand ce' b lli.

1930-31 Lise mezunları ve heyeti talimiyesi.

1931 de Mr. Grand'ın intisali üzerine müdür vekâletine sabık Maarif müdürü Mr. Newham, ve müdür muavinliğine Renzi P. tayin edildi.

1931-32 Lise mezunları ve heyeti talimiyesi

Mr. Allford'un mukavelesi hitam bulunce Kallej sınıflarına yeni talebe kaydedilmediği nazarı dikkata alınarak Kallej şabesi ilga edildi.

1930-31 Kallej Müdürü Mr. Allford ve mezunları

1933 de Türkiyeden bir müdür tedariki için Maarif Mâlettişi İbrahim Hakkı B. Ankaraya gönderildi, ve Türkiye Cûmhuriyeti Maarif Vekâletinin intihabı ile Dil Elcûmeni azasından İsa-ail Hikmet B. Lise müdürlüğüne tayin olundu.

Bir çok zamanlar İdadi ve Sultani komisyonu riyasetini ifa eden Kıprıs Baş Kadısı Ali Rifat Efendi

Sağdan İnci Mektebi Ruşliyenin İdadiye tebdili hakkında kalemen büyük hizmetli geçen "Kıprıs" gazetesini sahibi Küfî Zade Asaf Bey, 2nci Mektebin Ruşti zamanında muallimi bulunan Podamyalı Zade Şevket Bey, 3ncü Muhasbeci Zade Fahri Bey.

(Bu zatlar uzun müddet İdadi azalığını ifa etmişlerdir)

KOMİSYONLAR VE İDARE HEYETLERİ.

1897

Mr. J. Spencer
Müfti Ali Rifkî Ef.
Derviş Paşa
Asaf B.
Faik B.

1901

Vali Sir Haynes Smith
Baş Kadı Osman Nuri Ef.
Müfti Ali Rifkî Ef.
İngiliz Evkaf Murahhası
Türk " " Sadık Ef.
Derviş Paşa
Hacı Hafız Ziyai Ef.

1901

Vali Hz.
Baş Kadı Ef.
Müfti Ef.
İngiliz Evkaf Murahhası
Türk Evkaf Murahhası
Derviş Paşa
Hacı Hafız Ziyai Ef.
Hamit B.

1901

Vali Hz.
Baş Kadı Ef.
Müfti Ef.
İngiliz Evkaf Murahhası
Türk Evkaf Murahhası
Derviş Paşa
Hacı Hafız Ziyai Ef.
Hafız Ramadân Ef.

1902

Vali Hz.
Baş Kadı Ef.
Müfti Ef.
İngiliz Evkaf Murahhası
Türk Evkaf Murahhası
Hacı Hafız Ziyai Ef.
Derviş Paşa
Mehmet Ratip Ef.

1910

Baş Kadı Ef.
Ahmet İzzet Ef.
İrfan B.
Şevket B.
Mehmet Ziyai Ef.
Mısırlızade Ahmet Ef.

1910

Baş Kadı Ef.
Mr. Cade
Canon Newham
İzzet Ef.
İrfan B.
Şevket B.

1912

Baş Kadı Ali Rifat Ef.
Mr. Cade
Canon Newham
İrfan B.
Şevket B.
Fahri B.
Mehmet Ziyai Ef.
Mısırlızade Ahmet Ef.
Hami B.
Hafız Cemal Ef.

1913

Canon Newham
İrfan B.
Fahri B.
İbrahim Hakkı Ef.
Hafız Cemal Ef.

1910

Baş Kadı Ef.
Mr. Cade
Canon Newham
İrfan B.
Şevket Bey
Fahri B.
Mehmet Ziyai Ef.
Mısırlızade Ahmet Ef.

1913

Baş Kadı Ef.
Canon Newham
İrfan B.
Dr. Necmettin B.
Ahmet Hulüsi Ef.
Fahri B.

1914

Baş Kadı Ef.
Müfti Hazi Hafız Ziyai Ef.
Canon Newham
İrfan B.
Hami B.
Dr. Eyyup B.
Fahri B.
İbrahim Hakkı Ef.
O. Cemal Ef.

1917

Müfti Ef.
M. Hami Ef.
A. Sait Hoca Ef.
İbrahim Hakkı Ef.
Canon Newham

1922

Müfti Ef.
İrfan B.
Dr. Eyyup Necmittin B.
Dr. Rauf B.
M. Fahri B.
İbrahim Hakkı Ef.
Canon Newham

1925

Baş Kadı Ef.
Col. Gallagher
M. Münir B.
Dr. Eyyup B.
Mahmut B.
A. Nimetullah B.
M. Beha B.
Dr. Rauf B.
Mektepler Baş Müfettişi

1930

Müstemele Müsteşarı Vekili
M. Münir B.
Col. Gallagher
Maarif Müdürü
Necati B.
Dr. Eyyup B.
M. Zekâ B.
Behaettin B.
Dr. Pertev bey
Zihni bey

1920

Müfti Ef.
İrfan B.
Major Bayly
Fahri B.
Sami Ef.
İbrahim Hakkı Ef.
Mektepler Baş Müfettişi

1925

Kıpris Kadısı
Müfti Ef.
İrfan B.
Dr. Rauf B.
Ahmet Nimetullah B.
Beha B.
Mektepler Baş Müfettişi

1929

M. Münir B.
Col. Gallagher
M. Celâlettin B.
Dr. Eyyup B.
Dr. Rauf B.
M. Beha B.
Dr. Küfi B.
Maarif Müdür Vekili

1931

M. Münir B.
Col. Gallagher
Maarif Müdürü
Necati B.
Dr. Eyyup B.
Zekâ B.
Behaettin B.
Dr. Pertev bey
M. Münir bey "Eczacı,"

1932

M. Münir bey
Col. Gallagher
Behaettin bey
M. Münir bey "Eczacı,
Bürhan bey
Maarif Müdürü

1934

M. Münir bey
Mr. Clive Watts
Maarif Müdürü
Dr. Eyyup bey
Dr. Köfi bey
M. Salâhi bey

1932

M. Münir bey
Maarif Müdürü
Col. Gallagher
Dr. Köfi bey
M. Salâhi bey

LİSEYE TEBERRÜDE BULUNAN ZEVAT.

YAZAN :
Lise Muhasibi
HOCA SALİH.

1— Evkat murahhası muhterem Münir B. Evkâhı mazbutadan sekiz bin lira sarfederek bu muhteşem Lise binasını, cezirede emsaline tesadül olunamayacak bir hacim ve şekilde yaptırmak lütfunda bulunmuşlar ve böylelikle büyük dedelerimizin bizlere tevdi buyurdukları çok kıymetli vakıf paranın mühimce bir kısmını lâyık olduğu mahalle sarf ederek hem onların temiz ruhunu sat, hem de Kıbrıs Türk Cemastinin çok büyük bir ihtiyacını tatmin ettiklerinden bütün millet efradının derin hürmet ve sevgilerini kazanmışlardır.

Muhterem Münir Bey: Bu kıymetli müesseseyi yaptırdıktan sonra da emri idaresinde bir kolaylık meydana getirmek emelile, yine evkâhı mazbutadan, şimdilik hersene bu mektebin idare heyetine üç yüz lira bir ianede bulunduktan başka mektebin dahili teşkilâtına ve fakir talebeisine bir yardım olsun diye ayrıca her sene mühimce bir miktar nakti muavenette de bulunmaktadır.

Yalnız milletin ihtiyacını düşünen çok saygılı ve temiz ruhlu Evkâf murahhasımızın bu yüksek ve değerli hizmetleri her Türk tarafından daima minnet ve şükranle yadedilecektir.

Aynı zamanda siyaseten ve idareten vakfımız ellerinde bulunan mahalli hükümeti seniyeye de "biz Türk unsurunun menfaati uğruna bu mühim paranın sarf olunmasına müsaade buyurdıklarından dolayı, teşekkür etmek her Türkün bir videdan borcudur.

İrik Derviş Ef.

2. MERHUM MÜSEVVİT ZÂDE İRİK DERVİŞ EF. VAKFI :

Merhum, Ömeriye mahallesindeki konağı ile ayrıca iki evini Liseye vakfettiğinden, gâllesi kâmilen Lise menfaatine sarf olunmaktadır. Şimdiye kadar Lisenin koğuş ve yemek-hane telrişatı tamamen bu vakfın gâllesinden yapılmıştır. Merhum, bu sevimli hareketiyle bütün Türk Cemaati tarafından derin bir hürmetle anılmaktadır.

Debbâğ Derviş Ef.

3. MERHUM DEBBAĞ DERVİŞ EFENDİ VAKFI :

Merhumun üç bin liralık vakfı gâllesinden üç yüz lira sarf ile Liseye bir kütüphane inşa edildiği gibi her sene de bu vakıftan bu kütüphaneye on liralık kitap alınmakta ve ayrıca memlekete değerli ve bilgili adamlar yetiştirmek için de ayrıca zaman zaman dışarıya talebe gönderilmektedir. Merhumun namı, bütün Türk neslinin kalbinde çok yüksek bir yer tuttuğundan; Türk nesli yaşadıkça onun değerli namı da kalplerinde daima hürmetle yaşayacaktır.

Barutçu Zade Hafız Vasıl Ef.

4. ESBAK MAĞUSA ADLİYE HAKİMİ
MERHUM BARUTÇU ZADE
HAFİZ VASİF EF. VAKFI:

Hafız Vasıl Efendi merhumun vakfının 2/12'si Lisenin dahli teşkilâtına iane olarak verilmektedir. Şimdiye kadar Kimya ve Fizik laboratuvarları levazimat ve alâti edevatı tamamen bu vakfın parasıyla alınmıştır. Merhum, bu unutulmaz iyiliği ile yüksek namını ebedileştirmiş ve sağlığında olduğu gibi vefatından sonra da bütün millettaşlarının çok derin sevgisini kazanmıştır.

Boruzan Zade Yusuf Cemal Bey.

5. MERHUM BORUZAN ZADE
YUSUF CEMAL BEY VAKFI:

Yusuf Cemal Bey, bu sene vefat etmiş ve yaptığı vakfın bir kısmını Liseye hasretmiştir. Liseye ait kısmın miktarı henüz taayyün etmemiş isede her halde yurt yavrularının epeyce menfaatini temin edeceği ümit olunmaktadır. Cemal Bey merhum da bu hareketile milletin kalbinde silinmez ve sevimli izler bıraktığından daima hayır ile yadedilecektir.

6. MERHUM MUTALLİP ZADE
HACI HASAN EFENDİ VAKFI:

Merhumun yaptığı vakıftan Lise fakir talebesine iane olmak üzere her sene bir lira verilecektir. Bu kadarcık olsun yurdunun fakir yavrularını düşündüğünden dolayı merhum da hayırla anılmağa lâyiktir.

7. BUNLARDAN başka, Lise fakir talebesinin ihtiyacına sarf olunmak üzere 1933 senesinde Lefkoşa İslâm İddihar Bankası 3 lira, Lefkoşa Belediyesi 12 lira, Tüccar Veysi Bey (Merhume annesi Hâce Zehra Hm. terek-sinden) 6 lira ve Lefkoşa Kulüpleri Cemiyeti de £ 6. 17. 5¹/₂ teberrüde bulduklarından hepsini şükran ve takdir ile yadetmeyi bir borç telâkki ederiz.

Reşit Galip Bey

8. LISEMİZİN değerli müdürü İsmail Hikmet Beyin bizzat kendileri mektebimiz kütüphanesine çok kıymetli bir takım eserler ihda buyurdıklarını ve vesadati aliyelerile de Sabık Türkiye Maarif Vekili merhum Reşit Galip Bey tarafından muhtelif mevzularda bir çok güzide ve nefis eserler teberrü edildiğini lisani sitayişle zikrederiz.

9. GÜMRÜK mütekaatlerinden Ağa Zade Ali Sıtkı ve Leymosun Polis Yüzbaşlarından Cemal Beylerin de muhtelif suretlerde Lise talebesine yardımda bulduklarını hürmetle yadederiz

10. ANKARA'da Neşriyat Kalemünde bulunan Mağusalı Ali Nef'i Bey de bu sene Liseye pek kıymetli eserler göndermek lütunda bulduklarından vatandaşlarının çok büyük takdirlerini kazanmışlardır.

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

Fizik Muallimi
Ali Nazmi Bey

Resim odasında çalışanlar

Kimya laboratuvarında

Sabık Kıbrıs Maarif Müdürü CANON NEWHAM

Sabık Türk Maarif Başmüfettişi AHMET CEMAL Efendi